

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Onsdag 17. oktober 2018 kl. 10:15.

Møterom 448 – 546.

Innkalles:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Jan-Ove Færstad (a)

Ingrid Margrethe Halvorsen Barlund (b)

Kjersti Bakke Sørensen (c)

Emilie Mellbye Rytter (d)

Morten Birkeland (d)

Sekretær: Johanne Spjelkavik.

Kontakt: studieutvalget@jurfa.uib.no

ePhorte 18/174

Neste møte: onsdag 14. november 2018, kl. 10:15 i 546.

Sak 76/18	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Dagsorden:
Sak 77/18	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 19. september 2018. Godkjent på sirkulasjon 24. september. OBS – ekstern lenke – må lastes ned separat.
2	Fullmaktsvedtak: a) JUS113 Kontraktsrett I. Endret tid for obligatorisk kursoppgave. b) JUS133 Rettskilde- og metodelære. Endret tid for obligatorisk kursoppgave. c) JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter. Litteratur. d) JUS243 Alminnelig formuerett. Endret tid for obligatorisk kursoppgave. e) JUS251-1-A Arbeidslivets rett og JUS251-2-A Grunnleggende arbeidsrett. Innføringslitteratur. f) JUS253-2-A Kommunalrett. Emnebeskrivelse. Redaksjonell endring. g) Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet og Studieplan for masterstudiet ved Det juridiske fakultet: Masteroppgaver. Redaksjonelle endringer. Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget@jurfa.uib.no
Sak 78/18	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
1	SU sine virkemidler for å «styre» emner og forholdet mellom dem. [Sak 57/18 – 1 ble utsatt i møtet den 19. september.] Notat fra studieadministrasjonen/JOSP.
SU uttaler	
2	JUR601 Innføring i jus for næringslivet. Kursrapport 2017.
SU uttaler	Det knytter seg særlig spenning til gjennomføringen av dette emnet, siden det er en pilot og et «flaggskip» i EVU-segmentet hos oss. En svært stor innsats er lagt ned i å designe og gjennomføre kurset, og det later til å ha vært svært vellykket. Innsatsen for å gjøre juridisk kompetanse tilgjengelig også utenfor de definerte «juristkretser» er av samfunnsmessig betydning, og EVU er i god overensstemmelse med entydige politiske signaler både innenfor og utenfor uh-sektoren. Både design/etablering av emnet, gjennomføring av kurset og det etterarbeidet som gjøres for å sikre at erfaringer tas vare på og nyttiggjøres i videre utvikling, fortjener stor

side 1

	takk fra fakultetet. Verdien av kurset og av de erfaringene det gir oss, øker ytterligere ved at de ansvarlige har sett overføringsverdien emnet har, og er i gang med å nyttiggjøre seg den. Tilbakemeldingen fra Norgesuniversitetet bekrefter og understreker dette.
3	JUS112 Arve- og familierett. Kursrapport V18 .
SU uttaler	Emnet synes å ha funnet en stabil form, der også tidligere tilbakemeldinger fra studenter er lagt til grunn. Til pkt 1 a) iv: Momentet om at «enkelte oppgaver kunne løses med utgangspunkt i konkurrerende lærer» vil trolig representere et verdifullt innslag i studiet, selv om det kan være krevende på første studieår. Det er ikke uheldig at studentene presenteres for ulike innfallsvinkler til rettslige problemstillinger. Dersom emnet anses egnet for det, bør emneansvarlig vurdere å sette nettopp denne ferdigheten inn i emnets læringsutbyttebeskrivelse.
4	JUS113 Kontraktsrett I Kursrapport V18 .
SU uttaler	SU konstaterer at vi her står overfor et emne som er kommet svært langt i faglig og pedagogisk utvikling. SU vil takke for den store innsatsen som er lagt ned, og gratulere med en stor og velfortjent suksess. Utvalget vil særlig fremheve det første avsnittet i kapittel 1 b i evalueringen, der selve nøkkelen til utvikling av et vellykket emne – og vellykket læring – sammenfattes. Den delen av undervisningen som presenterer ulike synspunkter – endatil direkte uenighet mellom forskere – bør helt klart videreføres og bygges videre ut der det er egnet. Dette vil gi studentene helt nødvendig forståelse for at studiet ikke er jakten på «det riktige svaret» eller på «siste ordet», men på den faglig gode argumentasjonen. SU gir sin fulle støtte til de vurderingene som ligger bak beslutningen om ikke å publisere «Kahoot-forelesningene», og også de øvrige pedagogiske vurderingene som er gjort. Om studentenes forståelse for den pedagogiske modellen: De erfaringene det vises til i rapporten finner også støtte i andre deler av fakultetets virksomhet. I ny studiemodell må vi vurdere å finne plass til – og form på – en helhetlig tilnærming til studentenes læring, der både lærere og studenter bevisstgjøres både om fakultetets pedagogiske modell og om forskningsbasert teori om læring i vid betydning.
5	Tilsettinger i faste vitenskapelige stillinger. Notat fra administrasjonen/ANIGA/JOSP.
SU uttaler	Vedlagt uttalelser fra fagmiljøene/ansatte. SU anbefaler fakultetsstyret: *
Vedtakssaker	
Sak 79/18	Sensorveiledninger. Notat fra studieadministrasjonen/JOSP.
Vedtaksforslag	SU slutter seg til den forståelsen og de konklusjonene som framgår av notatet og ber om forslag til «disclaimer» som klargjør for studentene at sensorveiledningen ikke er en mønsterbesvarelse. Denne skal inngå som standardavsnitt i alle sensorveiledninger. - Forslag til ett eller flere standardavsnitt som knytter sensuren til læringsmål og kvalitative karakterbeskrivelser. - Retningslinjer/eksempler på hva som ventes av de nye sensorveiledningene, i tillegg til standardavsnittene. SU foreslår for fakultetsstyret at skrijving av sensorveiledning til speialemner og kontinuasjonseksamen honorerer med * timer.
Sak 80/18	Periodisk emneevaluering. Notat fra studieadministrasjonen/JOSP.
Vedtaksforslag	Studiedekanen får fullmakt til å utarbeide detaljerte retningslinjer og rutiner for den periodiske emneevalueringen etter de linjene som beskrives her, i samarbeid med studieadministrasjonen.
Sak 81/18	JUS330 Forhåndsgodkjent prosedyrekonkurranse. Notat fra emneansvarlig Christian Franklin, med merknader fra studieadministrasjonen/JOSP.
Vedtaksforslag	Emnebeskrivelsen endres som foreslått så langt det lar seg gjennomføre med hensyn til

---

tekniske og reglementsmessige begrensinger.
Studiedekanen får fullmakt til å vedta endelig utforming i samarbeid med
emneansvarlig og studieadministrasjonen.

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen

Leder

Johanne Spjelkavik

Sekretær

Sak 78/18 – 1

SU sine virkemidler for å «styre» emner og forholdet mellom dem.
Gjelder både rollen som *studieutvalg* og rollen som *programstyre*.

Innhold

SU sine virkemidler for å «styre» emner og forholdet mellom dem	4
Utgangspunkt	4
Rammer og verktøy	4
Universitets- og høyskoleloven	4
Studietilsynsforskriften	5
Studiekvalitetsforskriften	5
UiBs sentrale regelverk	5
UiBs Kvalitetshåndbok	5
Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap ved UiB	6
Reglement for Det juridiske fakultet	6
Praksis og tradisjoner hos oss	7
Arenaer og verktøy	8
Emneevaluering	8
Programevaluering	8
Konklusjon	9

Utgangspunkt.

SU uttalte i sak 42/18 – 2 den 15. mai 2018:

- 2** Studiereform 2018: Metodedelen. Notat fra dekanatet. *[Notatet er oppdatert etter det som ligger i innkallingen til møtet.]*
- SU uttaler** Notatet legges fram for fakultetsstyret med uttalelse fra SU:
SU slutter seg til de målsetningene som skisseres i notatet.
SU vil undersøke hvilke virkemidler utvalget har – også i egenskap av programstyre – for å skape bedre integrasjon mellom emnene og tydeligere progresjon gjennom studiet.

Den siste setningen i uttalelsen foranlediger notatet her.

Rammer og verktøy

[Universitets- og høyskoleloven](#)

I universitets- og høyskoleloven er det ingenting om programstyre – heller ikke i studiekvalitetsforskriften eller studietilsynsforskriften.

Universitets- og høyskoleloven har imidlertid noe om faglige fullmakter/autonomi for undervisere: «Den som gir undervisning ved institusjon under denne lov har et selvstendig faglig ansvar for innhold og opplegg av denne innenfor de rammer som institusjonen fastsetter eller som følger av lov eller i medhold av lov»¹. Forståelsen av denne bestemmelsen vil ha betydning for hvordan så vel fakultetsstyret som øvrige organer skal forstå sin kompetanse med hensyn til det som berører faglige egenskaper i emnene. Vi kommer tilbake til det.

[Studietilsynsforskriften](#) har ikke noe som kan bidra til avklaring av kompetansefordelingen. Den har imidlertid en rekke materielle regler – dels nokså detaljert – for studieprogrammer og rammebetingelsene for dem. Dette omfattes klart nok av «de rammer [...] som følger av love eller i medhold av lov» i uhl § 1-5 nr. 3 bokstav a). Det er institusjonen som svarer overfor NOKUT og Kunnskapsdepartementet med hensyn til disse kriteriene, men i praksis vil det være fakultetet som er ansvarlig, det gjelder både med hensyn til drift og dokumentasjon, og med hensyn til konsekvenser ved eventuelt manglende oppfyllelse av kriteriene.

[Studiekvalitetsforskriften](#) har heller ikke noe om kompetansefordelingen, men gir NOKUT relativt vide fullmakter i henhold til kriterier og vilkår i studietilsynsforskriften.

UiBs sentrale regelverk:

I UiBs [myndighetskart](#) og [regler for fakultetsorganene](#), er lite sagt om organenes kompetanse med hensyn til faglig innhold i emner og programmer. *Universitetsstyret* oppretter programmer og legger dem ned². *Fakultetsstyrene* endrer studieplanene – i denne sammenhengen må vi forstå det som omfattende også emnebeskrivelser, jf. § 3.1 i [Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen](#). UiB-forskriften sier ingenting om kompetansen, bare hva studieplanen skal inneholde.

Vi kan slutte at fakultetsstyret i alle fall har omfattende kompetanse med hensyn til innholdet i studieprogrammet. Hvor langt dette rekker inn i det faglige innholdet i emnene, må avstemmes mot bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 1-5 nr. 3 bokstav a om undervisernes faglige fullmakter – se under her.

UiBs Kvalitetshåndbok

3. Roller i studiekvalitetsarbeidet

Alle studieprogram skal vere leia av eit programstyre med ein programstyreleiar. Organisatorisk kan programmet vere underlagt eitt eller fleire institutt, men eitt fakultet har det administrative og økonomiske ansvaret for studieprogrammet. Programstyrefunksjonen kan og verte lagt til eit organ som har andre oppgåver. Programstyret har ansvar for å drifte programmet, og gir råd til institutt og fakultet når det gjeld avgjerder og planar for emne og program. Tverrfaglege program må drivast i tråd med vedtekne retningslinjer for tverrfagleg samarbeid, sjå appendiks 2. Andre aktuelle funksjonar med ansvar for undervisningsaktivitet er emneansvarlege, undervisningsansvarlege og undervisningsleiarar ved institutta. Fordeling av ansvar mellom dei ulike funksjonane varierer mellom dei ulike institutta. Det kan verte utarbeidd eigne instruksar for emneansvarlege. I tillegg vert ei ordning med programsensor nytta.

Dette gir svært begrenset veiledning.

¹ Universitets- og høyskoleloven § 1-5 nr. 3 bokstav a.

² Oversikt over saksområder fordelt på myndighetsnivå UNDERVISNING, GRADER, EKSAMEN i myndighetskartet.

Vi har også rettet en forespørsel til studiekvalitetsansvarlige ved UiB/SA om det fins retningslinjer for programstyrenes kompetanse – eventuelt med hensyn til skjæringspunktet mellom programstyrene og emneansvarlige. Noe slikt fins ikke.

Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap ved UiB

Programansvarleg

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Integrert masterprogram i rettsvitenskap har ikkje eige programstyre, men vert administrert av Studieutvalet på vegner av Fakultetsstyret.

Reglement for Det juridiske fakultet

Om den rollen fakultetet har tildelt Studieutvalget med hensyn til drift av emnene, heter det i § 9 i Reglement for Det juridiske fakultet:

Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. Utvalget skal selv behandle de faglige rammene, viktige prioriteringer og opplegg for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av masterprogrammet og ev andre studietilbud fakultetet er ansvarlig for. Utover dette kan utvalget delegere sine oppgaver til utvalgets leder.

Studieutvalget har ansvaret for de prinsipielle sider ved undervisning og eksamen samt fakultetets fremmedspråklige undervisningstilbud, herunder kvalitetssikring av disse. Studieutvalget skal også påse at undervisningstilbud ved utenlandske universitet som fakultetet har utvekslingsavtale med, er tilfredsstillende tilrettelagt og fulgt opp.

Studieutvalget skal melde ressursbehov til fakultetet vedr. eksamens- og undervisningsaktiviteter og videre foreslå endringer i disponeringen av ressurser når forholdene tilsier det. Studieutvalget skal gi uttalelse til fakultetet i spørsmål som naturlig hører inn under studieutvalget.

For dette formålet er Studieutvalget tildelt følgende oppgaver:

- a) sørge for kvalitetssikring i samsvar med retningslinjene i handbok for kvalitetssikring av universitetsstudiene*
- b) løpende vurdere fakultetets undervisning og undervisningsformer og foreslå endringer når det er påkrevd*
- c) godkjenne kursoppleggene og endringer i disse*
- d) fastsette endringer av emnebeskrivelse i de enkelte kursene, herunder læringsutbytte, prøvingsformer og litteraturlister. Der vedtatte endringer har budsjettmessige konsekvenser, må disse være utredet og vedtatt av fakultetsstyret før endringene iverksettes.*
- e) utarbeide forslag til reglement og vesentlige reglementsendringer for fakultetets studietilbud samt forberede behandling av andre generelle studie- og eksamensspørsmål*

[...]

Dette må være å forstå som omfattet av «de rammer som institusjonen fastsetter» i sitatet over fra universitets- og høyskoleloven.

Vi har ikke hatt noen tradisjon for at SU av eget tiltak har grepet inn i enkeltemner, verken med kontroll eller tiltak. Vi har hatt (tilløp til) rutinemessig kontroll av emnenes bestanddeler og gjennomføring, og vi har rutiner som tilsier at emneansvarlig avgir kursrapport til SU, i tillegg til at SU behandler alle endringer i emnebeskrivelsene. Alt dette er arenaer der det er mulig for SU å forholde seg aktivt til emnenes innhold

og gjennomføring. § 9 i fakultetsreglementet gir antakelig også ytterligere rom for å utvikle og iverksette virkemidler med hensyn til emnenes organisering og innhold.

Praksis og tradisjoner hos oss

Avgrensing av faglige fullmakter mot «de rammer institusjonen fastsetter» gir – i alle fall tilsynelatende – betydelig handlingsrom for fakultetsstyret eller det organ styret bemyndiger (SU), til å organisere emnene med både faglige og pedagogiske implikasjoner. Her skal vi imidlertid ikke undervurdere tyngden av *tradisjon* – i alle fall hos oss har vi tradisjon for stor grad av eierskap og faglig autonomi for den enkelte underviser/emneansvarlige. Inntrykket er at man relativt lett kan gi slipp på et emne, men så lenge man har det, forventes stor grad av autonomi. Det kan være grunn til å reflektere over hva de emneansvarlige oppfatter som formalia/administrasjon og derfor ikke omfattet av faglig autonomi, og hva de oppfatter som faglig og derfor «beskyttet». Det er ikke tvil om at fakultetsstyret har kompetanse til å vedta rammer også for «innhold og opplegg av [undervisningen]», men det er spørsmål om hvordan dette best kan samordnes med den faglige autonomien som må være bærende i forskningsbasert undervisning.

Hos oss har SU hovedsakelig holdt seg til å tilrå opprettelse og nedleggelse av emner og å være på mottakersiden med hensyn til endring og utvikling.

Våren 2009 ble det gjort en offensiv med innsamling av dokumentasjon for kursoppleggene. Bakgrunnen for denne offensiven var et fakultetsstyrevedtak den 18. desember 2007, i sak 71/07, der det heter i pkt. 4 (relevant del uthevet her):

Kursansvar godskrives med 50 timer som grunnfradrag, og 2 timer tillegg pr studiepoeng for obligatoriske kurs. Kursansvaret for valgemner godskrives med 1 time pr studiepoeng.
Kursopplegget for obligatoriske kurs skal godkjennes av prodekan for undervisning. Der det innstilles på underkjenning, legges saken først fram for Studieutvalget.

Ingen kursopplegg ble underkjent, men noen fikk tips om forbedringspunkter.

V14 ble en oppdatering etterspurt, med varierende oppslutning.

I 2009/10 hadde vi også en omfattende omarbeiding av emnenes læringsmål med bakgrunn i at Kunnskapsdepartementet og NOKUT påla oss å følge opp NKR³. Dette innebar ikke en materiell gjennomgang av emnene og heller ikke en gjennomgang av emnenes rolle i programmet.

I 2012 hadde vi et omfattende arbeid med å formulere nye læringsmål for programmet⁴. I den forbindelse kom det opp forslag om at arbeidet skulle etterfølges av en gjennomgang av emnene med sikte på å påse at de faktisk summerer til programmets mål. Dette ble utsatt av hensyn til både administrative og faglige ressurser – etter hvert også med sikte på en mulig studiereform.

I tillegg har Lars Skjold Wilhelmsen hatt noen prosjekter der deler av programmet har vært evaluert med sikte på innhold og kvalitet, men dette har ikke vært systematisk i den forstand at det har omfattet alle emner eller vært knyttet til programmets helhet.

Så har vi i alle år hatt kursrapportering, der emneansvarlig etter hvert kurs har inngitt (til SU) en rapport om «rikets tilstand». Denne har etter hvert blitt gjort til gjenstand for kommentering fra SU, eventuelt med enkelte forslag eller bekreftelser. Det har aldri hendt at SU har benyttet disse anledningene til å «gripe inn» i et emne.

³ Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk, nå omfattet i en forskrift: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-11-08-1846>

⁴ Fakultetsstyresak 80/12 den 18. desember 2012.

Sammenfatningsvis kan vi si at både SU og fakultetsstyret har forholdt seg til et eierskap til så vel emner som program, men at den enkelte emneansvarliges autonomi har vært dominerende med hensyn til utforming og drift av emnene. Det er uklart – og antakelig varierende – i hvilken grad de emneansvarlige opplever seg «styrt» av SU eller fakultetsstyret med hensyn til utforming og drift av emnene. Vi ser at de forholder seg til de ressursmessige rammene, og rent formelle strukturer, mens det altså er mindre tydelig hvordan de opplever at SU har «tilsyn» med det faglige innholdet i emnet og sammenhengen mellom dem.

Vi kan antakelig konkludere med at de emneansvarlige opplever betydelig eierskap til emnenes innhold og nærmere utforming, og har sett den faglige autonomien som vidtrekkende. De rammene som omtales i universitets- og høyskoleloven § 1-5 nr. 3 bokstav a, har neppe vært oppfattet som snevre i så måte, eller påtrengende tydelige.

Arenaer og verktøy

Vi har ingen tradisjon for direkte intervensjon i emnenes form og innhold etter at de er opprettet og plassert i programmet og følgelig ingen etablerte arenaer for det. Det fins imidlertid formelle hjemler og antakelig et visst praktisk handlingsrom for slik inngripen fra SU sin side, jf. fakultetsreglementet § 9 – tilpasset etablert tradisjon for faglig autonomi og «eierskap» til emnene, både innenfor og utenfor de etablerte «kontaktpunktene» (rapportering/evaluering og endringsforslag).

Emneevaluering

Emneevalueringen som til nå har vært gjort hvert år, er klart nok et møtepunkt mellom emneansvarlig og SU der SU vil kunne gå tydeligere inn i det man måtte ønske å diskutere nærmere, innenfor rammene av fullmakten i fakultetsreglementet § 9.

Det samme gjelder i noen grad der det søkes om litteraturendringer, og i stor grad der det unntaksvis søkes om endringer i læringsmål.

Når vi nå iverksetter **den periodiske emneevalueringen** (forutsetningsvis fra og med 18/19) med redusert hyppighet og økt intensitet og dybde i emneevalueringen, vil vi kunne etablere en helt ny arena for dialog med emneansvarlig også om emnenes innhold og nærmere utforming. Det kan være grunn til å vente at nettopp denne periodiske evalueringen kan vise seg å være en velegnet arena for eventuelle styringsmekanismer SU måtte ønske å iverksette.

Programevaluering

I tillegg til emnenes innretning, er det et sentralt poeng at de henger sammen på måter som er formålstjenlig med hensyn til programmets samlede mål. Et slikt «tilsyn» vil vi ikke oppnå vis a vis den enkelte emneansvarlige, her må nye arenaer etableres.

Kvalitetshåndboken sier i pkt. 13.2 at en mer omfattende programevaluering skal finne sted hvert 5. år. Dette er en krevende øvelse, men den vil kunne utgjøre en veldig god arena for å undersøke hvordan emnene summerer til programmets mål, inkludert de «synergieffektene» vi må kunne anta oppstår underveis.

Det vil likevel fortsatt være et åpent spørsmål hvordan eventuelt påviste eller mistenkte mangler skal håndteres. Vi kan tenke oss at en programevaluering konkluderer med at vi mangler komponenter. Det vil være innenfor SU sitt mandat å utarbeide forslag til reparasjon av slike mangler og presentere dem for styret. Vi kan også tenke oss at programevalueringen konkluderer med at enkelte komponenter ikke oppfyller nødvendige kvalitetskrav. Dette er forhold som bør kunne løses i dialog med den/de aktuelle emneansvarlige. Også her har SU – og studiedekanen – nødvendige fullmakter, så vel i

fakultetsreglementet som i fakultetsstyrevedtaket fra desember 2007. De nærmere rutinene for slike prosesser vil måtte utarbeides i bred forståelse med både de emneansvarlige og fakultetsstyret.

Konklusjon

Periodisk emneevaluering og programevaluering er antakelig de beste arenaene for styringsmekanismer overfor emner og programmene som helhet.

Fakultetsstyret har betydelig kompetanse med hensyn til å fastsette rammer også for den faglige autonomien underviserne har, men det kan være gode grunner til å anvende denne med en viss tilbakeholdenhet.

SU vil kunne gi anbefalinger og råd til emneansvarlige i alle sammenhenger og når som helst. Også her kan det være grunn til å være oppmerksom på at emneansvarlige og andre lærere har en oppfatning om et «fredet» område der den faglige autonomien er rådende – uten at det er mulig å vite nøyaktig hvor den grensen går for den enkelte.

SU kan foreslå for styret at det fattes vedtak som direkte eller indirekte virker styrende for innhold eller utforming av emner.

SU kan bruke godkjenning av endringer i emner til å stille vilkår eller på andre måter styre form og innhold i emnene – også her er det grunn til å være oppmerksom på ulike oppfatninger med hensyn til faglig autonomi.

[Tilbake til sakslisten](#)

KURSRAPPORT – JUR 601 2017/2018

KURSANSVARLIG: Jan-Ove Færstad

FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

Kursets struktur og generelle gjennomføring

Kurset JUR 601, Innføring i jus for næringslivet, er et EVU-kurs som fakultetet tilbyr i samarbeid med Addisco og Forbundet for Ledelse og Teknikk. Frem til og med høsten 2015 ble kurset arrangert hvert annet år, nærmest på ad hoc-basis. Fra og med høsten 2016 har kurset blitt arrangert årlig. Våren 2015 startet undertegnede, i samarbeid med fakultetsledelsen og administrasjonen, arbeidet med å få kurset inn i en fastere ramme. En del av denne prosessen besto i å videreutvikle det pedagogiske opplegget for kurset. Det pedagogiske opplegget for kurset har blitt spesialtilpasset videreutdanning for yrkesaktive deltakere, og bygger på en kombinasjon av styrt selvstudium og aktiv læring i form av gruppediskusjoner og oppgaveløsning.

Arbeidet med det pedagogiske opplegget på kurset ledet til at Det juridiske fakultet, i samarbeid med Addisco, Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap og Institutt for samfunnspsykologi søkte Norgesuniversitetet om prosjektmidler i 2017. Formålet med prosjektet var hovedsakelig å overføre den pedagogiske modellen som er utviklet for JUR 601 til de øvrige kursene ved UiB som tilbyr EVU-kurs på oppdrag fra Addisco. Søknaden ble innvilget, noe som må tas som et tegn på at Norgesuniversitetet mener at det pedagogiske opplegget som er utviklet for JUR 601 er godt, og at det også har overføringsverdi til andre kurs og fagområder.

Mitt generelle inntrykk er at gjennomføringen av kurset i 2017/2018 var vellykket. Det er fortsatt rom for en del videreutvikling, men hovedtrekkene i kursopplegget fungerer svært godt, og bør ligge fast. Rammen for kurset er et styrt selvstudium, der studentene hver annen uke fra uke 34 til uke 50 får tilgang til en ny fagmodul i «Mitt UiB». Hver modul starter med en beskrivelse av hvilket læringsutbytte studentene bør sitte igjen med etter å ha gått gjennom modulen, en beskrivelse som tar utgangspunkt i og spesifiserer, læringsutbyttebeskrivelsen for emnet som helhet. Videre blir studentene informert om hvilke deler av den anbefalte litteraturen (pensum) som bør leses i tilknytning til den aktuelle modulen. Modulene har en oppdeling og et innhold som er tilpasset yrkesaktive deltakere og består av en blanding av tekst og video. Hver modul avsluttes med en selvtest. Denne selvtesten genererer automatisk en tilbakemelding til studentene, og studentene kan ta selvtesten så mange ganger de ønsker. Det stilles krav om at studentene har gjennomført selvtesten minst en gang før de får muligheten til å gå videre til neste modul. («Mastery learning» i modifisert form.)

I tillegg til selvstudiet av moduler og litteratur tilbys studentene omtrent annenhver uke en forelesning via Adobe Connect, samt to helgesamlinger. Tiden på helgesamlingene blir dels brukt til tradisjonelle forelesninger, men hovedsakelig til oppgaveløsning/diskusjon av oppgaver. Omtrent midtveis i kurset leverer studentene en obligatorisk kursoppgave som må bestås for å gå opp til eksamen. Studentene får kommentarer på sine besvarelser, og kursoppgaven blir i tillegg gjennomgått på den andre av de to helgesamlingene.

Kombinasjonen av styrt selvstudium og studentaktive læringsaktiviteter som oppgaveløsning og diskusjon innebærer at studentene både får repetert den kunnskapen de tilegner seg gjennom sitt selvstudium, og at de får trening i å bruke denne kunnskapen aktivt. Denne kombinasjonen bør være godt egnet for å oppnå dybdelæring av det stoffet studentene arbeider med. Selv om tallmaterialet er lite, tyder eksamensresultatene for 2017/2018 også på at studentene har godt faglig utbytte av dette opplegget (se straks nedenfor om eksamen og eksamensresultater)

Forelesninger/oppgavediskusjoner

Forelesningene og ledelsen av oppgavediskusjonene på kurset har vært delt mellom undertegnede (kontraktsrett/erstatningsrett), Camilla Bernt (tvisteløsning), Torger Kielland (immaterialrett), Tine Eidsvåg (arbeidsrett), Sven Gaulen (konkurranserett) og Guri Lindblad (selskapsrett/metodelære). Inntrykket er at kombinasjonen av interne og eksterne undervisere har fungert godt. Underviserne har lagt ned en fremdragende innsats, og studentevalueringen etterlater et klart inntrykk av at studentene i det store og hele er veldig fornøyd med undervisningen.

Med en så liten studentgruppe (ca. 20 studenter) blir det gode muligheter for diskusjon underveis i undervisningen. Studentaktiviteten er imidlertid klart størst på helgesamlingene – forelesningene på Adobe Connect blir mindre studentaktive. Studentene stiller gjennomgående gode og relevante spørsmål, gjerne med et klart praktisk tilsnitt, og de er flinke til å relatere fagene til sin egen arbeidshverdag. Det er interessant og lærerikt både for studenter og undervisere. Studentene synes gjennomgående å ha stor læringseffekt av å diskutere konkrete praktiske spørsmål og eksempler, og på helgesamlingene får denne delen av undervisningen langt større plass enn mer tradisjonelle forelesninger.

Det blir gjort opptak av all undervisning på kurset – både helgesamlingene og forelesningene på «Mitt UiB» – og opptakene ble lagt ut på «Mitt UiB». Kursevalueringen viser at både de studentene som var til stede på helgesamlingen og de studentene som ikke var til stede på samlingen brukte disse opptakene aktivt. Siden kurset er et EVU-kurs kan vi ikke forvente at samtlige deltakere har anledning til å være tilstede på alle forelesningene. Opptak av forelesningene synes derfor å være et godt hjelpemiddel på dette kurset. I kursevalueringen gir også mange studenter tilbakemelding om at videoforelesningene var nyttige når de skulle repetere faget frem mot eksamen.

Oppgaver/oppgavegjennomgang

Arbeid med oppgaveløsning har blitt vektlagt på kurset, og en stor del av undervisningstiden har blitt brukt til å diskutere konkrete øvingsoppgaver. Grunntanken er at aktivt arbeid med praktiske oppgaver gjør studentene godt rustet til å identifisere og håndtere juridiske spørsmål. Studentevalueringen i 2016 etterlot også et inntrykk av at studentene opplever stort læringsutbytte av oppgaveløsning, og at de ønsket enda mer av denne undervisningsformen. Dette ledet til at vi i 2017 satt av enda mer tid på helgesamlingene til arbeid med oppgaveløsning. Samtlige undervisere har meldt tilbake at studentene er bedre forberedt og på et høyere faglig nivå når de møter på helgesamlingene sammenlignet med hva de var før opplegget med styrt selvstudium ble innført. Dette innebærer at undervisningen på helgesamlingen kan starte på et høyere nivå enn hva tilfellet har vært på tidligere kurs.

Obligatorisk kursoppgave

Studentene opplevde arbeidet med den obligatoriske kursoppgaven som krevende, men samtidig som svært lærerikt. Sensuren av kursoppgaven avdekket, som vanlig, at oppgaven ga studentene høyst nødvendig trening i å formulere juridiske drøftelser skriftlig. Likevel var studentenes metodiske ferdigheter på et høyere nivå på den obligatoriske kursoppgaven i 2017 enn hva tilfellet har vært på tidligere kurs. Det er nærliggende å anta at dette er et utslag av at arbeidet med oppgaveløsning har fått enda større plass på kurset i 2017 enn hva det hadde på tidligere kurs.

Kurset er et EVU-kurs hvor studentene gjennomgående er i fullt arbeid ved siden av studiene. Dette innebærer at vi må utvise en viss fleksibilitet og gjøre enkelte individuelle tilpasninger av opplegget der hvor arbeidssituasjonen gjør det umulig for den enkelte student å overholde de fristene som settes på den obligatoriske kursoppgaven. Likevel vil hensynet til likebehandling av studentene, og til at administrasjonen av kurset skal være håndterbar, sette visse skranker for hvilke individuelle tilpasninger som kan gjøres. Det oppsto noen spørsmål rundt dette på kurset i 2017, og en lærdom for senere kurs vil være at studentene bør få tydelig informasjon om at et behov for individuell tilpasning må meldes og godkjennes i god tid før den obligatoriske kursoppgaven.

Eksamen

Eksamen i 2017/2018 ble gjennomført som en hjemmeeksamen på 6 timer. Denne forløp uten særlige problemer. Studentenes eksamensresultater var svært gode. Over 40% av studentene oppnådde karakteren A eller B, ca 30% oppnådde karakteren C og ca 30 % oppnådde karakteren D. Det var ingen studenter som fikk karakterene E eller F. Vi har brukt samme sensor på emnet siden 2009, og vedkommende har gitt tilbakemelding om at eksamensprestasjonene i 2017 er de beste så lenge hun har sensurert på emnet. Sensor nevner særlig at studentenes metodiske ferdigheter, herunder bruken av rettskilder for å forankre argumentasjonen, var på et høyere nivå i 2017 sammenlignet med tidligere kurs.

Nytt av året var det at det som en liten del av eksamen ble tatt inn en oppgave som ba studentene om å reflektere over om og hvordan/hvordan ikke det de hadde lært i løpet av kurset kunne være av verdi i deres egen arbeidshverdag. Nettopp for EVU-studenter er slik refleksjon veldig verdifull, og noe vi bruker tid på i diskusjonene på kurset. Samtlige studenter besvarte dette spørsmålet på en reflektert og god måte, og etterlot et klart inntrykk av at studentene har nådd et refleksjonsnivå som de neppe ville nådd innenfor et læringsopplegg basert på fritt selvstudium og tradisjonelle forelesninger.

Samarbeid med administrasjonen

Som vanlig har samarbeidet med administrasjonen fungert utmerket, og det hadde ikke vært mulig å gjennomføre kurset i denne formen uten innsatsen fra administrasjonen, og da særlig Robert Stavenes. Kurset skiller seg fra de øvrige kursene ved fakultetet på mange måter, og de vanlige rutinene for kursadministrasjon fungerer ikke tilfredsstillende for dette kurset. Robert har gjort en veldig god jobb med å tilpasse de administrative rutinene til dette kursets særegenheter, og har opparbeidet seg en kompetanse på administrasjon av EVU-kurs som bør være verdifull også for andre tilsvarende kurs.

Nytt i 2017 var det at kurset ble tildelt vit. ass. ressurser, slik at vi ikke trengte å bruke faglige ressurser på praktiske gjøremål som å gjøre klar mat, sørge for kaffe og opprydning. Dette var svært nyttig, da matlevering tidligere ofte har ført til et uheldig avbrudd i undervisningen. Ordningen med vit. ass ressurser bør videreføres også i 2018.

FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

Lokaler og undervisningsutstyr

Helgesamlingene gjennomføres hovedsakelig i seminarrom 2, og vi bruker de tilliggende kollokvierommene til gruppediskusjoner. Før kurset i 2017 ba vi eiendomsavdelingen om å sørge for at ventilasjonsanlegget var påslått i seminarrommet i de aktuelle helgene. Dette førte til at luftkvaliteten var noe bedre i seminarrom 2 i 2017 sammenlignet med tidligere år, og vi vil gjenta dette for kurset i 2018.

Seminarrom 2 er bygget for undervisning av studenter som følger våre vanlige kurs, og er ikke spesialtilpasset for våre EVU-studenter. Det er ikke gitt at den utformingen av undervisningslokalet som er hensiktsmessig for vanlige studenter også er den mest hensiktsmessige for EVU-studenter. Et enkelt og praktisk eksempel er at studentene etterspør flere stikkontakter i seminarrom 2 for å lade PC-er. Dersom fakultetet med tiden tar sikte på å tilby flere EVU-kurs kan det være hensiktsmessig å vurdere om ett av grupperommene ved fakultetet bør innredes særlig med tanke på behovene til denne gruppen studenter.

FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING

Årets studentevaluering var gjennomgående positiv. Studentene trekker særlig frem kombinasjonen av moduler og selvtester, online forelesninger og helgesamlinger som nyttig for deres læring. Noen studenter har meldt tilbake at det kunne være nyttig med en tydeligere innføring i hvordan man får tilgang til, og bruker, «Mitt UiB». Som en konsekvens av dette har Robert og undertegnede utformet to instruksjonsvideoer som gir studentene informasjon om dette. Disse videoene blir sendt ut til studentene i forkant av kurset 2018/2019.

OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

I evalueringen av kurset i 2016/2017 var det undervisningen på ett av fagområdene som ikke kom like godt ut som de øvrige. Dette ble fulgt opp av undertegnede og Lars Skjold Wilhelmsen i samarbeid med den aktuelle underviseren, og det er ekstra hyggelig å se at undervisningen på dette fagområdet får like gode tilbakemeldinger som de øvrige fagområdene på årets kurs.

FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

I det store og hele synes kurset nå å ha funnet sin form. Studentenes tilbakemelding er positive, eksamensresultatene er gode, og de enkelte underviserne er veldig fornøyd med opplegget. Det kan likevel være hensiktsmessig å undersøke hvilke grep som kan gjøres for å gjøre nettforelesningene mer studentaktive. Et mulig alternativ er å bruke en form for quiz som inngangsport til diskusjon, og det vil bli gjort forsøk på dette på kurset i 2018.

[Tilbake til sakslisten](#)

KURSRAPPORT – JUS112, vår 2018

KURSANSVARLIG: Thomas Eeg

Kursrapporten er utarbeidet den 3. oktober av Thomas Eeg

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

For studentene startet kurset med intro-/info-møte 23.04. I løpet av 8 uker (minus fire off. fridager) ble gjennomført 4 arbeidsgruppesamlinger med påfølgende innlevering og kommentering av oppgaver, 4 storgruppesamlinger og en obligatorisk kursoppgave med individuelle, skriftlige tilbakemeldinger. I tillegg ble det holdt 10 t. forelesninger i familierett (hvorav 8 t. ekteskapsrett og 2 t. i samboerrett), 9 t. forelesninger i arverett og en 3 t. oppsummeringsforelesning over begge fag. Se vedlagte dokument «Ulike emner – når og hvordan» der all undervisning i alle former er tatt med i kronologisk rekkefølge, med angivelse om tema og pensumdekning.

Som rapportert tidligere er en kursperiode på de facto 7 uker og 1 dag i knappest laget for to fag i et 12 sp emne. Det har likevel i år som i fjor vært noe større rom for fordypning ved at en arbeidsgruppesamling, deler av forventet læringsutbytte og en del sider av pensum ble tatt bort sammenlignet med 2016 og tidligere år.

ii. Forelesningene

Den ikke-obligatoriske delen av undervisningen, altså forelesningene, ble som de foregående år tatt opp på video og lagt ut på Mitt UiB i etterkant, med en delay på ca. 1 uke. Forelesningene hadde likevel som vanlig godt fremmøte, og de ble som vanlig holdt av prof. A. Strandbakken (8 t. ekteskapsrett, ca. 1 t. oppsummeringsforelesning) og undertegnede (resten).

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

Oppgavene behandler ulike sentrale deler av så vel familieretten som arveretten. Det er utarbeidet tilhørende veiledninger til bruk for hhv. arbeids- og storgruppeledere. I «ingressen» til den enkelte oppgave går det frem hvilke regler/regelsett som behandles i oppgaven. I utgangspunktet tilstreber vi at det skal være forelest over oppgavenes temaer før de gis. Tematisk er oppgavesettet samlet sett dels utfyllende i bredden når det gjelder temaer som behandles under forelesningene, som ikke kan være en utførlig behandling av alle punktene under kunnskapskravene i læringsutbyttebeskrivelsen. I første rekke er oppgavene likevel ment å være trening i å bruke regler som er behandlet under forelesningene, herunder ved søk og bruk av rettskilder gjennom egen rettsanvendelse og argumentasjon.

iv. skrivning og kommentering

Basert på erfaringer fra 2017 var enkelte oppgaver noe redusert i omfang m.m., for å unngå problemer knyttet til ordgrensen. Blant annet fordi vi brukte en ny lærebok i ekteskapsretten, tok veiledningene hensyn til at enkelte oppgaver kunne løses med utgangspunkt i

konkurrerende lærer. Dette kan synes å ha skapt noe problemer, inkludert for enkelte av arbeidsgruppelederne.

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Før kursstart ble som vanlig ut-/bearbeidet oppgavesett. Arbeidsgruppeoppgaver og –veiledninger ble lagt ut ca. 1 uke før møtet med arbeidsgruppelederne 19.04. De to første arbeids- og storgruppegavene var lagt ut 2 uker før kursstart, resten ble lagt ut i god tid før de ulike samlingene. Intensjonen var at studentene skulle ha satt seg inn i oppgavene med tilhørende rettsstoff før samlingen for å være forberedt. Som vanlig oppnås dette i variabel utstrekning. Et pedagogisk grep som flere av storgruppelederne (som var Strandbakken, Maria Veia Lund og Anneken Sperr i tillegg til meg) bruker i ulik grad for å motvirke en lav grad av aktiv deltakelse er å starte hver time med noen minutters summegrupper. Det fungerer e.m.m. godt. Storgruppelederne fikk også tilsendt oppgaver og veiledninger i god tid, og vi avholdt felles arbeidslunsjer med diskusjoner m.m. i forkant av hver samling.

Arbeidsgruppelederne benytter i varierende grad muligheten til å kontakte emneansvarlig (fortrinnsvis på epost) for spørsmål og utdypninger knyttet til oppgaver og veiledninger.

vi. obligatorisk kursoppgave

Lagt ut 16. mai. Pga. off. fridag 17. mai var innleveringsfrist 23. mai.

Som tidligere skal obligatorisk kursoppgave skrives før forelesningsrekken i arverett er ferdig, og innholdet tilpasses dette forholdet. Oppgaven, som i likhet med veiledningen ble utarbeidet av Strandbakken, gjaldt ulike spørsmål innen familierett. Jeg foretok stikkprøvebasert nivåkontroll av oppgaveretternes kommentarer. Som vanlig var et flertall av disse eksterne, flere nye på kurset. Jeg hadde ikke noe å utsette på nivået hos noen av dem. Det er etter mitt syn likevel viktig at interne lærere deltar, da disse ofte gir de grundigste tilbakemeldingene. Gode tilbakemeldinger på skriftlige oppgaver har kanskje størst læringseffekt for de fleste av studentene. I tillegg ble en av storgruppesamlingene satt til gjennomgang av oppgaven, etter levering men før individuelle (skriftlige) kommentarer.

vii. eksamen

Var på vanlig måte en firetimers praktikumsoppgave, da det i år som tidligere var eneste oppgavetype som ble besvart skriftlig under kurset. Avviklingen synes ikke å ha voldt nevneverdige problemer, heller ikke hva angår studentenes forståelse av oppgaven. Temamessig gjaldt den todelte oppgaven ulike regler om testamenteres gyldighet, plikt del og oppgjør etter skilsmisse som bl.a. la opp til vurdering av en ektepakts innhold og – gitt ulike tolkningsalternativer – ekteskapslovens grenser for innholdet, subsidiært spørsmål om skjevdeling. Oppgave og veiledning var i år utarbeidet av Maria Veia Lund.

viii. samarbeid med administrasjonen

Oppleves å ha fungert fint, både når det gjelder undervisning, løpende planlegging og eksamensavvikling.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

5 %

c) Karakterfordeling

A = 22, B = 85, C = 141, D = 78, E = 25, F = 9. (Vet ikke om dette er før eller etter klagesensur.)

d) Studieinformasjon og –dokumentasjon

For studentene startet kurset som nevnt med intro-/info-møte 23.04. Som tidligere år ble her bl.a. understreket viktigheten av å sette seg inn i forventet læringsutbytte tidlig i kurset, og å bruke det aktivt underveis når man arbeidet med faget, og jeg demonstrerte hvordan man fant frem til beskrivelsen av det på Mitt UiB («Emnebeskrivelse»). Videre tok jeg opp hvordan man skulle tilegne seg de relevante kunnskaper, ferdigheter og kompetanser, ved at læringen var basert på seks komponenter som fremgikk av forsiden av samledokumentet for arbeidsgruppeoppgavene. Det ble også henvist til video (samme som i 2017) på litt over 5 minutter, der fagområdene ble forklart og hovedtemaer presentert. Også en kort skriftlig «Kursintroduksjon» ble lagt ut. Dessuten ble det som nevnt lagt ut en plan over hvilke emner som behandles når og hvordan, altså i ulike undervisnings- eller læringsaktiviteter.

Også disposisjoner og powerpoints til forelesningene samt videopptak av disse, og annen informasjon ble lagt ut på Mitt UiB.

e) Tilgang til relevant litteratur

I arverett ble benyttet samme læremiddel som tidligere (Lødrup/Asland: Arverett), som dog kom i ny (7.) utgave i 2018. Det skjedde tidlig i kalenderåret og skapte ikke problemer. I familierett – ekteskapsrettsdelen – ble boken «Økonomisk Familierett» av Asbjørn Strandbakken benyttet. Jeg fikk lesetilgang til en pdf-versjon slik at den kunne vedtas som læremiddel innen de foreskrevne fire uker før kursstart. Boken forelå i trykt utgave bare dager før kursstart, og det ble fra forlagets side i tillegg lagt ut en online «bla-i-bok»-versjon noen dager før det, som dessverre visstnok hadde noe funksjonssvikt i starten. Bortsett fra at boken var utsolgt fra Akademika i noen dager (da man kunne bruke online-versjonen), har tilgjengeligheten for kjøp vært ok. Derimot ikke for lån: Det viser seg at biblioteket har rutiner som ikke er tilpasset vår studieordning, da biblioteket sjekker hva som er pensum hver sommer og før semesterstart i januar. Biblioteket får dermed ikke med seg endringer som skjer ellers i året i modulbaserte studier som rettsstudiet. Jeg har rapportert dette videre til studieadm. v/Kjersti B. sørensen; hvorvidt det er fulgt opp derfra, vet jeg ikke.

Samboerrettsdelen i familieretten var også i år en del sider i Lødrup/Sverdrup: Familieretten (8. utg. 2016), som ble gjort tilgjengelig for nedlasting via Litteraturkiosken.

En del tidsskriftsartikler er oppført som tilleggslitteratur og er tilgjengelig online gratis. Det er for øvrig grunn til å anta at det store flertallet av studentene i hovedsak bare bruker hovedlitteraturen.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

De fysiske rammevilkår virker å fungere greit. Så lenge vi tilbyr forelesninger for kurs med ca. 350 studenter, er det en fordel at vi kan bruke auditorium I i Jussbygg I. Så vidt jeg husker hadde hverken Strandbakken eller jeg alvorlige problemer med IT-utstyret der, eller behov for annet utstyr. Undervisningsrommene til storgruppeundervisning fungerer e.m.m. også greit. Jeg har ikke personlig erfaring med lokaliteter og utstyr for arbeidsgruppesamlinger, men har ikke fått rapporter om at ikke også dette har fungert tilfredsstillende.

b) Andre forhold

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

a) Metode – gjennomføring

Ikke avholdt i JUS112 v18.

- b) Oppsummering av innspill
- c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Det ble heller ikke avholdt referansegruppemøte i 2017. I digital evaluering (2017) hadde jeg vansker med å finne innspill som kunne brukes til forbedringer.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

I og med at det i denne tid nok en gang diskuteres ny studieordning, er det neppe å forvente at de ulike emneansvarlige finner tiden inne for store endringer før en evt. ny ordning er på plass. Det gjelder ikke minst for JUS112, der en ny studieårsansvarlig – Maria Veia Lund – vil være på plass for studieåret 2018-19. Hun har allerede i inneværende år deltatt i flere av kursets «moduler» og har skaffet seg et godt innblikk i hvordan det per i dag fungerer. Og det fungerer e.m.m. greit som det gjør i dag. Med tanke på større endringer på sikt viser jeg til mitt innspill i fjorårets kursrapport, likevel med forbehold om at nyss påbegynte diskusjoner i fagmiljøet kan tenkes å gjøre andre modeller mer aktuelle. Særlig kan nevnes en viss omrokking og nedskalering av flere kurs (inkl. arve- og familierett) som p.t. ligger på 1. eller 2. studieår.

[Tilbake til sakslisten](#)

KURSRAPPORT – JUS 113, vår 2018

EMNEANSVARLIG: Jan-Ove Færstad

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Strukturen på kursopplegget

I likhet med de øvrige kursene på 1. studieår består undervisningen på kurset JUS 113, Kontraktsrett I, av forelesninger, storgruppeundervisning og arbeidsgruppeundervisning. Det er også utarbeidet fire fagmoduler på «Mitt UiB». Her brukes tekst, figurer og video for å gi studentene en introduksjon til, og oversikt over, de ulike spørsmålene som behandles på kurset. Hver fredag under kurset ble det også lagt ut en ny episode av videopodcasten «Kontraktsrettsfredag», der Johan Giertsen og undertegnede diskuterte ulike kontraktsrettslige spørsmål sammen med Lise Carlsen, en av arbeidsgruppelederene på kurset.

For meg som emneansvarlig har det vært viktig å utvikle et helhetlig opplegg for emnet hvor det er en tydelig og gjennomtenkt sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelse, læringsaktiviteter/undervisningsaktiviteter og eksamen. Arbeidet med å utvikle en slik helhet ble påbegynt da jeg tok over som kursansvarlig i 2017, og har blitt videreutviklet gjennom årets kurs. Mitt generelle inntrykk er at dette arbeidet har vært svært vellykket. Samtlige læringsaktiviteter har fungert etter planen, og de utgjør naturlige puslespillbiter i den læringsprosessen studentene går gjennom fra første dag på emnet og frem mot avsluttende eksamen. Ekstra gledelig er det at tilbakemeldingene som fremkom på referansegruppemøtet og gjennom emneevalueringen etterlater et klart inntrykk av at studentene synes å sette pris på den helhetstankegangen som gjennomsyrrer kursopplegget.⁵ I emneevalueringen ga 45 av 48 respondenter emnet toppkarakter, og de ga særlig uttrykk for at de var svært fornøyde med forelesningene og den digitaliserte delen av kursopplegget. Det er likevel elementer i opplegget for emnet som kan forbedres ytterligere, og nye elementer som bør prøves ut. Enkelte slike forslag til forbedringer har kommet fra studentene på kurset, og jeg vil kommentere disse innspillene og forslagene sammen med andre ideer til videreutvikling av emnet underveis i denne rapporten.

b) Forelesningene

Forelesningsrekken startet med en introduksjonsforelesning hvor det ble brukt tid på å synliggjøre hva studentene skulle lære i løpet av emnet (læringsutbyttebeskrivelsen), og på hvordan flere senere kurs bygger videre på det studentene lærer på Kontraktsrett I. Det ble i tillegg brukt mye tid på å synliggjøre for studentene hvordan de ulike læringsaktivitetene på emnet henger sammen og utfyller hverandre, og at de ulike læringsaktivitetene utgjør «puslespillbiter» som er ment å skulle gi ulike bidrag til studentenes læring.

På referansegruppemøtet etter kurset i 2017 kom det tilbakemeldinger om at studentene ønsket at forelesningene tidlig i forelesningsrekken skulle ha et sterkere oversiktspreg enn hva tilfellet var for forelesningsrekken i 2017. Jeg var langt på vei enig med studentene i denne tilbakemeldingen, og på årets kurs ble det brukt tre forelesningstimer på å gi studentene en innledende oversikt over hovedspørsmålene på emnet. Mitt inntrykk er at grepet var vellykket, men at det ikke er nødvendig å bruke fullt så mye forelesningstid på dette. Tilbakemeldingene fra studentene var også blandet. Noen studenter meldte tilbake at

---

⁵ Som en student skriver i emneevalueringen: «Kursansvarlige har virkelig lagt til rette for at man skal henge med og forstå allerede fra starten av, og gjennom hele kurset gis en alle forutsetninger for å gjøre det godt på eksamen. Svært pedagogisk, men også gøy, er inntrykket jeg sitter igjen med.»

de syntes at oversiktsforelesningene var veldig nyttige, mens andre mente at det tok unødvendig mye tid. Etter mitt syn er det verdifullt å sette fokus på de overordnede spørsmålene i emnet innledningsvis i forelesningsrekken, og mange studenter vil ha stor nytte av å bli presentert for noen «knagger» som kan lette deres videre læring. Samtidig dekker fagmodulene på «Mitt UiB» en stor del av dette behovet, og det må kunne forventes at studentene orienterer seg på «Mitt UiB» i forkant av forelesningsrekken. Det bør nok brukes noe forelesningstid på å gi studentene en innledende oversikt over emnet også på neste års kurs, men tidsbruken kan antagelig reduseres noe.

Dagens kursmodell innebærer at studentene på 1. studieår ofte har eksamen i ett fag fredag i en uke, og så begynner med forelesninger i neste fag mandag i uken etter. Dette legger visse begrensninger på hvor godt forberedte vi kan forvente at studentene er når de stiller på første forelesning mandag morgen. På tidligere år kurs i Kontraktsrett I har det vært fire forelesningstimer den første mandagen på kurset, først en introduksjonsforelesning fra 0815-1000 og så en ordinær forelesning fra 1215-1400. For å gi studentene bedre mulighet til å møte forberedt også på de første forelesningene på kurset ble introduksjonsforelesningen i år flyttet til mandag klokken 1215, og den neste forelesningen flyttet til onsdag i den første kursuken. Jeg opplever at denne endringen ga studentene en noe mindre hektisk start på kurset og gjorde det lettere for dem å innarbeide gode studierutiner allerede fra start av.

Som et prøveprosjekt ble hovedvekten av årets forelesninger gjennomført som «diskusjonsforelesninger» hvor Johan Giertsen og undertegnede holdt forelesningene i fellesskap. Dette prøveprosjektet var en videreføring og utvidelse av en vellykket test av «diskusjonsforelesning» som undervisningsform på fjorårets kurs. Hovedformålet med en diskusjonsforelesning er å unngå det monologpreget som kjennetegner den klassiske forelesningen, og å legge til rette for en diskusjon der både forelesere og studenter deltar. Forelesningen går med dette bort fra en tanke om å dekke faget fra «vegg til vegg», og brukes heller til å fokusere på spørsmål av særlig interesse eller spørsmål som studentene erfaringsmessig opplever som vanskelige. For at studentene skal få maksimalt utbytte av en slik diskusjonsforelesning er det en forutsetning at de har forberedt seg før de møter til undervisning. Forelesningsplanen på mitt UiB informerte derfor studentene om hvilke kapitler i læreboken og hvilke moduler på Mitt UiB de burde jobbe med i forkant av hver forelesning.

I løpet av kurset prøvde vi ut litt ulike former på diskusjonsforelesningene, men en struktur vi ofte kom tilbake til var som følger: En av oss holdt et kort foredrag knyttet til temaet for forelesningstimen. Foredraget ble så supplert (fortløpende eller avslutningsvis) av kommentarer fra den andre foreleseren. Disse kommentarene fokuserte hovedsakelig på områder hvor vi var faglig uenige, eller hvor det var mulig å nærme seg et spørsmål fra flere ulike vinkler. Det ble også åpnet opp for spørsmål og kommentarer fra studentene. Totalt brukte vi ca en halv forelesningstime på denne delen. I den andre halvdelen av forelesningstimen diskuterte vi korte, praktiske oppgaver med studentene. Studentene ble presentert for flervalgsoppgaver (som oftest en kort praktikumsoppgave) hvor de skulle avgi svar via Kahoot.⁶ Etter at studentene hadde avgitt svar, men før det riktige svaret ble avslørt, ble de oppfordret til å diskutere oppgaven og det svaret de hadde avgitt med sidemannen. Oppgaven ble så oppsummert gjennom at foreleserne diskuterte oppgaven seg imellom, og vi undersøkte hvorfor/hvorfor ikke de ulike svaralternativene var riktige og om flere svar kunne være riktige slik oppgaven var utformet. Vi diskuterte også hvilke endringer i faktum som eventuelt kunne ledet til et annet svar på spørsmålet. I hele denne prosessen utfordret vi også studentene til å komme med innspill, og å begrunne de svarene de hadde gitt.

---

⁶ Oppgavene var hovedsakelig knyttet til temaet for den aktuelle forelesningstimen, men studentene fikk tidvis også enkelte spørsmål helt eller delvis knyttet til tema vi hadde diskutert på en tidligere forelesning. Formålet med dette var å bidra til repetisjon, og å hjelpe studentene med å se sammenhenger i emnet.

Oppgavene var bevisst utformet for å aktualisere interessante faglige diskusjoner, og de ga oss mulighet for å synliggjøre rommet for faglig uenighet mellom to fagpersoner. Gjennom å utforme oppgavene på denne måten inspirerte vi også til diskusjoner mellom studentene og mellom studenter og forelesere. Det viste seg raskt at det var lettere for studenter å ta ordet i diskusjonen når foreleserne inntok ulike standpunkt i en konkret tvist. Gjennomgående var studentene svært aktive, både i diskusjoner seg imellom og i plenumsdiskusjoner. Studentene synes å ha hatt stort utbytte av dialogforelesningene. Tilbakemeldingene på referansegruppemøtet var utelukkende positive, og studentene trakk særlig fram diskusjonen i etterkant av hvert Kahoot-spørsmål som nyttig og lærerik. Inntrykket fra emneevalueringen er det samme. 37 av 48 respondenter sier at forelesningene bidro i stor grad eller svært stor grad til deres læring på kurset.⁷

All den tid erfaringene med diskusjonsforelesninger er utelukkende positive, både fra undervisersiden og fra studentsiden, er det naturlig å videreføre dette tiltaket også for kurset i 2019. Som foreleser er det mye mer givende å diskutere faglige spørsmål med en annen fagperson og med studentene, enn det er å referere fra et forhåndsskrevet manus. Samtidig er diskusjonsforelesninger en krevende undervisningsform. Man må stole på egne fagkunnskaper og egen evne til å håndtere faglige spørsmål «på direkten» på en helt annen måte enn hva tilfellet er på ordinære forelesninger. Som universitetsansatte er dette likevel noe jeg mener vi må kunne forventes å håndtere, og min klare erfaring er at studentene har veldig stor respekt og forståelse for at man heller ikke som fagperson og emneansvarlig har paratkunnskap om ethvert detaljspørsmål som kan oppstå.

Det ble kun publisert opptak av innføringsforelesning/oversiktsforelesning, gjennomgang av obligatorisk kursoppgave og oppsummeringsforelesningen på kurset. De øvrige forelesningene var «diskusjonsforelesninger», og opptak av disse ble ikke publisert. Det er flere grunner til dette. Den viktigste grunnen er at diskusjonsforelesningene forutsetter stor grad av studentaktivitet, hvor studentene må være tilstede i auditoriet når denne aktiviteten pågår for å oppnå særlig læringsutbytte. Å se opptak av at studenter diskuterer Kahoot-spørsmål med sidemannen gir lite læringsutbytte, og mitt klare pedagogiske standpunkt er at studenter som ikke har anledning til å være tilstede på disse forelesningene vil få bedre læringsutbytte gjennom andre aktiviteter enn å se på opptak av diskusjonsforelesningene i ettertid. Videre kan opptak av diskusjonsforelesningene virke dempende på studentaktiviteten i auditoriet, og dermed undergrave det sentrale formålet med diskusjonsforelesningene. Av den grunn vil det heller ikke bli publisert videoopptak av diskusjonsforelesningene på neste års kurs.

c) Digitalisering og «Mitt UiB»

Det er utviklet en introduksjonsmodul, samt fire fagmoduler til emnet på «Mitt UiB». I introduksjonsmodulen finner studentene en oversikt over læringsopplegget på kurset, en oversikt over forholdet mellom læringsaktiviteter og forventet læringsutbytte av disse aktivitetene, samt en video der studentene får tips og råd om hvordan de bør studere for å forstå emnet best mulig. De enkelte fagmodulene inneholder en kombinasjon av tekst, bilder og video som er ment å skulle gi studentene en grunnleggende innføring i de temaene som blir behandlet i løpet av kurset. Fagmodulene vil bli videreutviklet frem mot kursstart 2019, og jeg tar også sikte på å inkludere en selvtest for studentene avslutningsvis i hver fagmodul.

Hver uke kurset igjennom ble det også publisert en ny episode av video-podcasten «Kontraktsrettsfredag», hvor Johan Giertsen, Lise Carlsen (arbeidsgruppeleder) og undertegnede diskuterte tema som studentene hadde jobbet med i uken som var, eller skulle i gang med den påfølgende uken på kurset. Studentene er gjennomgående svært fornøyde med denne podcasten, og peker på at det er verdifullt at en av

---

⁷ Følgende utsagn fra en student i emneevalueringen er representativt for dem som ga tilbakemelding i fritekst: «[Jeg er] positivt overrasket over hvor godt samspillet mellom Giertsen og Færstad fungerte, det var gøy, lærerikt og

arbeidsgruppelederne deltar og deler av sine erfaringer. Som emneansvarlig vil jeg slutte meg til dette. Lise Carlsen gjorde en strålende innsats og bidro med viktige nyanser og et studentnært blikk på de temaene som ble diskutert. Dette perspektivet er viktig for at studentenes utbytte av podcasten skal bli så stort som mulig. Enkelte studenter har etterspurt «Kontraktsrettsfredag» som en ren lydfil, og fra og med kurset i 2019 vil «Kontraktsrettsfredag» bli publisert både som videofil og som en ren lydfil.

d) Arbeidsgrupper og arbeidsgruppeoppgaver

Mitt inntrykk er at både arbeidsgruppesamlingene og arbeidsgruppeoppgavene gjennomgående har fungert godt. På referansegruppemøtet fremhevet studentene særlig at det var positivt at det var en naturlig progresjon i arbeidsoppgavene. På samme måte som på tidligere års kurs var noen studenter kritiske til at enkelte tema ble gjennomgått på forelesning i etterkant (og ikke i forkant) av den arbeidsgruppesamlingen som omhandlet det samme temaet. Denne strukturen er basert på et klart pedagogisk valg, noe som også ble tydeliggjort for studentene på emnets innføringsforelesning.

Det kan synes som om studentene i løpet av første studieår ikke i stor nok grad blir orientert om den grunnleggende pedagogiske modellen som hele vår studieordning bygger på, og begrunnelsen for problembasert læring i modifisert form som pedagogisk modell. Selv om dette i større eller mindre grad blir tatt opp i innføringsforelesningene til de enkelte emnene, burde vi kanskje synliggjort denne pedagogiske modellen for studentene allerede tidlig på 1. studieår. Jeg kommer nærmere tilbake til dette under pkt. 5 nedenfor.

De oppgavene som blir benyttet på arbeidsgruppene gjennomgikk en mindre revisjon i 2017, og dette oppgavesettet ble benyttet uforandret på kurset i 2018. Selv om oppgavesettet etter mitt syn er godt egnet til bruk på arbeidsgruppene, kan det etter hvert være på tide med en større revisjon av oppgavesettet. Jeg har planlagt en slik revisjon før kurset i 2019, men finner det naturlig å avvente denne prosessen frem til kursets fremtid og eventuelle plassering i en ny studieordning er endelig avklart.

e) Storgrupper og storgruppeoppgaver

Dersom opplegget for storgruppesamlingene blir for omfattende, er det lett for studentene å tenke at de «stjeler» tid fra gruppen gjennom å delta i diskusjonene. Motsatt vil et mindre omfattende opplegg signalisere at tid til refleksjon og diskusjon er viktigere enn å dekke flest mulig tema på kortest mulig tid. Før kurset i 2017 valgte jeg derfor å gjøre storgruppeoppgavene noe mindre omfattende enn det de har vært på tidligere års kurs. Formålet med dette grepet var å frigjøre mer tid til diskusjon og refleksjon på storgruppene. Basert på de positive erfaringene fra fjorårets kurs ble dette grepet beholdt også på årets kurs. Også i år var erfaringene med dette grepet utelukkende positive.

Tiden på storgruppesamling ble dels brukt på diskusjon i smågrupper og dels på diskusjon i plenum. Når diskusjonen starter i smågrupper blir terskelen for den enkelte student til å komme med sine bidrag lavere enn hva den er i en plenumsdiskusjon. Samtidig er det også lettere for mange studenter å bidra i en etterfølgende plenumsdiskusjon dersom de i sine innlegg kan vise tilbake til det som ble diskutert i smågruppene. Kombinasjonen mellom smågrupper og plenumsdiskusjoner er derfor godt egnet til å skape studentaktivitet på storgruppesamlingen. Samtidig har diskusjon i smågrupper den fordel at storgruppelederen kan gå rundt mellom gruppene, og gi studentene veiledning i langt mindre grupper enn det vi ellers har anledning til innenfor vårt undervisningsopplegg. Jeg er ikke i tvil om at slike samtaler mellom underviser og mindre grupper studenter er verdifulle for studentenes læring.

Selv om studentenes oppfatning av utbyttet av storgruppesamlinger varierer også på dette kurset, synes de fleste studentene å være fornøyd med opplegget på storgruppesamlingene. På referansegruppemøtet ga flere studenter uttrykk for at de mente at opplegget for storgruppesamlingene på dette kurset ga et bedre læringsutbytte enn opplegget på tidligere emner på 1. studieår, hvor utvalgte studenter skulle holde en presentasjon for resten av gruppen. Dette er en viktig tilbakemelding å ta med seg og videreformidle til øvrige emnene. Samtidig er det opp til den enkelte emneansvarlige å vurdere hvordan tiden på storgruppesamlingene brukes for å oppnå størst mulig læringseffekt blant studentene. På dette emnet ser jeg imidlertid ingen grunn til ikke å holde fast ved dagens opplegg for storgruppesamlingene fremfor et opplegg med utstrakt bruk av studentpresentasjoner.

f) Obligatorisk kursoppgave

Årets obligatoriske kursoppgave besto av en praktikumsdel og en teoridel, hvor praktikumsdelen utgjorde 75%. I den praktiske oppgaven ble studentene bedt om å ta stilling til en tvist om lemping av en avtale om valutalån. Spørsmålet måtte drøftes i lys av forbrukeravtaledirektivet, og begge parter anførte dommer fra EU-domstolen til støtte for sitt syn. Oppgaven må betegnes som svært krevende. Likevel håndterte de fleste studentene oppgaven på en god måte, og det var kun to studenter som ikke besto den obligatoriske kursoppgaven.

Til tross for vanskelighetsgraden ga studentene gjennomgående positive tilbakemeldinger på den obligatoriske kursoppgaven. Flere studenter ga uttrykk for at de mente at arbeidet med oppgaven ga dem en god mestringsfølelse og en trygghet på egne ferdigheter. Jeg tror at slike erfaringer er svært verdifulle for den enkelte student. Den obligatoriske kursoppgaven er langt viktigere som en læringsaktivitet enn som en prøvingsaktivitet, og det å kunne bruke en uke på å fordype seg i en virkelig vanskelig oppgave er noe studentene lærer svært mye av.

Oppgaven utfordret studentene på hvilken betydning forbrukeravtaledirektivet har for anvendelsen av avtaleloven § 36. Temaet er behandlet i den anbefalte litteraturen på kurset, og EU-rettsens betydning for norsk avtalerett var også tema på en av forelesningene i forkant av den obligatoriske kursoppgaven. Blant studentene var det delte meninger om dette var tilstrekkelig, eller om det burde vært brukt mer tid på EU-retten i forkant av den obligatoriske kursoppgaven. Uavhengig av tema for den obligatoriske kursoppgaven er EU-rettsens betydning for norsk avtalerett et interessant og viktig tema å ta opp på dette emnet. Samtidig er det begrenset hvor mye av tiden på forelesninger og gruppeundervisning som kan brukes på dette temaet. Jeg har derfor vært i kontakt med emneansvarlig på NIRI, og vi har blitt enig om å spille inn en eller to videoer der vi diskuterer dette temaet. Disse videoene vil bli lagt ut i en relevant modul på «Mitt UiB» under kurset i 2019. Dette grepet bidrar også til å synliggjøre for studentene at det er forbindelseslinjer ikke bare mellom Kontraktsrett I og de øvrige privatretslige emnene på studiet, men også til et emne som NIRI.

g) Eksamen

Som en forsøksordning ble årets eksamen avviklet som en 6-timers skoleeksamen med ordgrense.⁸ Formålet med forsøksordningen var å sikre at studentene fikk mer tid til refleksjon over de spørsmål eksamensoppgaven stilte, samtidig som ordbegrensningen gjorde det nødvendig for dem å ha et reflektert forhold til hva de valgte å bruke plass på i sin besvarelse. I forkant av eksamen hadde undertegnede et stort fokus på å sikre at eksamensoppgaven fikk et passelig omfang slik at den fint kunne håndteres innenfor de gitte rammene. Det er mitt klare inntrykk at oppgavens omfang traff ganske godt, og tilbakemeldingene fra studentene indikerer også at de to ekstra timene i stor grad ble brukt til refleksjon. Når det gjelder ordgrensen er det gjennomgående inntrykket fra sensuren at denne medførte få problemer for studentene. Selv om jeg ikke har gjort

gjennomsnittsberegninger, sitter jeg igjen med det klare inntrykket at flertallet av besvarelsene lå nærmere den anbefalte enn den absolutte ordgrensen. Hvorvidt ordgrensen ledet til at studentene formulerte seg kortere og mer presist enn hva de ville gjort uten ordgrensen er det vanskelig å mene noe om ut fra en eksamen alene. Det er likevel mitt klare inntrykk fra sensuren at ordgrensen hadde en positiv effekt på studentenes skrivestil. Ytterligere erfaringer er likevel nødvendig før man kan si noe sikkert om dette.

Selve eksamen forløp uten vanskeligheter. I ettertid har enkelte studenter meldt tilbake at måten ordgrensen ble håndtert på i Inspira førte til at de ikke kunne redigere egen oppgave slik de ønsket. Slik systemet er innrettet pr. i dag må vi velge mellom enten å sette inn en absolutt ordsperre, eller å la det være opp til studentene selv å sørge for at de overholder ordgrensen. På ordinær eksamen ble den første varianten valgt ut fra en tanke om at det ville gi studentene trygghet å vite at Inspira faktisk hindret dem i å overskride ordgrensen. Dersom det er slik at studentene opplever denne absolutte sperren i Inspira som en hindring for deres skriveprosess kan det være aktuelt å fjerne denne på senere eksamener (noe som også ble gjort i forbindelse med kontinuasjonseksamen).

Karakterfordelingen på emnet var som følger:

- A: 8,6 %
- B: 27,3 %
- C: 43,6 %
- D: 14,7%
- E: 5,3%
- F: 0,5 % (2 kandidater)

Andelen studenter som fikk karakteren A eller B er noe høyere på årets kurs enn hva den har pleid å være på tidligere års kurs (35,9 % i år sammenlignet med 30,4% i 2017). Samtidig ligger andelen som fikk karakteren C rimelig stabil (43,6 i år sammenlignet med 43,3 i 2017). I samsvar med dette har andelen studenter som fikk karakteren D, E eller F har gått noe ned (20,5 % i år sammenlignet med 26,3 % i 2017). Utvalget er imidlertid for lite, og endringene er for små, til å si noe sikkert om hvorvidt disse endringene skyldes endringene i kursopplegget. Det vil derfor være interessant å vurdere disse endringene over tid.

h) Samarbeid med administrasjonen

Samarbeidet med administrasjonen har som vanlig fungert utmerket. Kari Bjørøy har gjort en strålende innsats, og hennes erfaring og kompetanse er svært verdifull for gjennomføringen av kurset.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

Auditoriene har fungert som forventet. For storgruppeundervisningene kunne det vært ønskelig med litt større grupperom. Pedagogisk sett er det ikke optimalt at storgruppeundervisningen skjer i rom som helst bør innredes som klasserom for å få plass til alle studentene. Det er lettere å skape en god arena for diskusjon dersom studentene ikke må sitte på rekker.

Som det har fremgått har det i storgruppesamlingene vært lagt stor vekt på å veksle mellom diskusjoner i mindre grupper og diskusjoner i plenum. Både studenter og undervisere har gitt tilbakemelding om at denne formen på storgruppesamlingene fungerer veldig bra. De fysiske rammevilkårene i seminarrommene legger imidlertid en del begrensninger på slike vekslinger mellom ulike arbeidsformer. Et relativt enkelt tiltak for å

---

⁸ Øvre ordgrense var på 3 750 ord, den anbefalte ordgrensen ble satt til 3 300 ord.

gjøre det enklere å variere arbeidsformene på storgruppesamlingen kunne være å gå til anskaffelse av stoler og bord med hjul, slik at disse enkelt kan flyttes etter behov.

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studieutvalget den 21.4.15.

Synspunktene som fremkom på referansegruppemøtet har blitt kommentert fortløpende.

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Dette har blitt kommentert fortløpende i det foregående.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Det er mitt klare inntrykk at emnet JUS 113 Kontraktsrett I i sin helhet fungerer svært bra. Dette inntrykket styrkes ytterligere av at fakultetet våren 2018 ble tildelt UiBs Uglepris for arbeidet med emnet Kontraktsrett I. I sin innstilling trekker komiteen særlig frem at de grep som har blitt gjort med emnet er godt gjennomtenkte og basert på en helhetlig tilnærming til samspillet mellom læringsutbyttebeskrivelse, undervisning og vurdering. Arbeidet med en ytterligere heving av kvaliteten på emnet bør skje med den samme helhetlige tilnærmingsmåten, og med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsen for emnet. Hovedsakelig vil videreutviklingen av emnet for 2019 bestå i en videreutvikling av de allerede eksisterende elementene. Noen slike forbedringstiltak er skissert tidligere i denne rapporten.

Som nevnt tidligere i rapporten synes studentene som gruppe å ha svært begrensede kunnskaper om ulike syn på læring og om hva det innebærer at vårt studieopplegg er basert på en modifisert form for problembasert læring. Dette leder til at svært mange studenter baserer sin studieatferd på andre studenter erfaringer og ikke på forskningsbasert kunnskap om læring. På årets kurs brukte jeg, som nevnt, en del tid på innføringsforelesningen på å snakke om hvilke læringsaktiviteter som er best egnet for å oppnå varig læring. Jeg trakk blant annet frem forskning som viser oss at det å ta notater i form av en aktiv sammenfatning av hovedpunktene bidrar til en dypere og mer varig læring enn hva en mer passiv transkriberingstilnærming til notatskriving gjør. Etter det jeg kan bedømme hadde dette en positiv innvirkning på studentenes tilnærming til de ulike læringsaktivitetene på kurset. Jeg kommer til å fortsette å bruke tid på dette på neste års kurs, men vil også anbefale at fakultetet vurderer å utvikle et mer helhetlig opplegg for å formidle grunntankene bak vårt studieopplegg, samt forskningsbasert kunnskap om læring, til studentene på 1. studieår.

Bergen 09.10 2018

Jan-Ove Færstad
Emneansvarlig JUS 113

[Tilbake til sakslisten](#)

Sak 78/18 – 5**Tilsetting i faste vitenskapelige stillinger**

[Notatet er hovedsak likelydende med det som legges fram for FU, og det er skrevet for FU.]

Høsten 2017 behandlet og utarbeidet fakultetsstyret et grundig notat som redegjør for ønsket prosess ved utlysninger av faste førsteamanuensisstillinger, og hvilke kriterier som skal vedlegges i utlysningene av slike stillinger (sak 78/17 den 31. oktober 2017. Revidert notat fins i fakultetsstyrepapirene for [desember 2017](#)).

Det har det siste året av ulike grunner kommet flere oppsigelser av faste vitenskapelige stillinger. En av disse er stillingen etter Jon Petter Rui. Fakultetet tar på bakgrunn av dette sikte på å lyse ut en fast førsteamanuensisstilling i løpet av høsten 2018. Til orientering planlegges det å lyse ut enda en fast vitenskapelig stilling på nyåret.

Som det fremgår av styredokumentet i sak 78/17, må det i forkant av utlysninger blant annet lages en oversikt over undervisningsbehovet. Det skal også vurderes hvilke etablerte forskningsfelt som er sårbare, og hvor det er stort vekstpotensial og fakultetet derfor bør styrke kapasiteten av strategiske årsaker. Et viktig moment i vurderingen av innretningen av nye utlysninger er altså fakultetets undervisningsbehov og forskningsbehov i lys av strategiplanen og mulige vekstområder.

Forskergruppeledere og emneansvarlige bes på bakgrunn av dette om å komme med innspill til en mulig øremerking av en fast førsteamanuensisstilling på bakgrunn av forsknings- og undervisningsbehov i forkant av utlysninger. Disse innspillene skal sendes videre til henholdsvis Forskningsutvalget og Studieutvalget. FUs oppgave i denne sammenheng er å uttale seg om forskningsstrategiske prioriteringer.

I e-post av 16. august 2018 ble forskergruppelederne bedt om å uttale seg om saken, jf. vedlegg 2. Innen tilbakemeldingsfristen 3. oktober 2018 var det kommet inn sju innspill. Tilbakemeldingene følger vedlagt, jf. vedlegg 3.

Saken legges frem til drøfting og uttalelse som skal sendes videre til fakultetsstyret.

Uttalelser fra emneansvarlige og fagmiljøene er vedlagt.

1) Fra Ørnulf Øyen

Mottatt 23/8-18

Utlysning av fast vitenskapelig stilling høsten 2018

Det vises til e-posten den 16. august angående utlysning av en fast vitenskapelig stilling i løpet av høsten 2018. Jeg uttaler meg som kursansvarlige i faget JUS242 Rettergang.

De siste årene og frem til og med studieåret 2016/2017 har vi hatt god tilgang på interne undervisningskrefter i faget Rettergang, både når det gjelder forelesere og seminarledere. Fra og med studieåret 2017/2018 har det vært en negativ utvikling, særlig når det gjelder seminarledere. Utviklingen ble beskrevet i innspillet fra Magne Strandberg og undertegnede i notatet av 16. januar 2018 angende utlysning av en fast stilling våren 2018.

Tidlig i august ble studiedekan Halvard Fredriksen kontaktet angående problemet med å rekruttere seminarledere i sivilprosess og straffeprosess. Hans arbeid har medført at situasjonen i sivilprosess nå ser vesentlig lysere ut, ved at Miriam Skag og Camilla Bernt går inn som seminarledere i sivilprosess dette studieåret. Behovet for seminarledere i sivilprosess er dermed dekket på kort sikt, og siden de to er fast ansatt og at Strandberg er tilbake neste studieår, ser situasjonen nå lys ut når det gjelder seminarledere i sivilprosess.

I straffeprosess er derimot situasjonen fortsatt vanskelig. Som nevnt i notatet av 16. januar er de tidligere seminarlederne Jon Petter Rui og Marlin Johansen ikke akutelle som seminarledere. Pr. dags dato er bare tre seminarledere på plass (Knut Einar Skdvin, Asbjørn Strandbakken og undertegnede), og noen åpebare ytterligere kandidater ikke å foreligge. Som nevnt i notatet av 16. januar har Gert Johan Kjelby som følge av et eksternfinansiert prosjekt ikke undervisningsplikt før i slutten av februar 2022, noe som medfører at han ikke er aktuell som seminarleder i straffeprosess før studieåret 2022/2023. Problemet kan bli løst gjennom den ansettelsesprosessen av stipendiater som pågår, men dette er usikkert.

Problemene i straffeprosess (og sivilprosess) er ikke av en slik karakter at en særskilt utlysning innen straffeprosess (eller prosessrett mer generelt) er naturlig. Men i den grad en også i faget JUS241 Strafferett har et rekrutteringsproblem når det gjelder seminarledere, bør behovet i strafferett og straffeprosess ses i sammenheng. Videre er det viktig at fakultetet i sin rekruttering til faste stillinger ha fokus på å rekruttere personer med bred faglig undervisningskompetanse i norsk rett, slik at de som ansettes ved behov kan oppfylle noe av undervisningsplikten i faget JUS242 Rettergang.

Bergen, den 23. august 2018

Ørnulf Øyen

2) Fra Thomas Eeg

Mottatt 1/10-18

Bergen, 1.10.2018

UTLYSNING AV FAST VITENSKAPELIG STILLING - UTTALELSE

Jeg viser til epost 16.08, der både forskergruppeledere og emneansvarlige er bedt om å uttale seg. Jeg uttaler meg som begge deler, da forespørselen kom før SU-vedtak om at Maria Veia Lund overtar emneansvaret i JUS112, men setter Maria i kopi.

Når det særskilt gjelder emneansvaret, er fremtidens studieordning (ut over ca. to påfølgende studieår) p.t. uavklart. Uttalelsen bygger derfor fortrinnsvis på behov ut fra dagens situasjon.

Både undervisningsmiljøet i arve- og familierett og forskergruppen for familie-, barne-, arve- og personrett har vært og er sårbare. Vi mistet tidligere i år Gudrun Holgersen som har blitt pensjonist. Det har gått utover fakultetets barnerettslige kompetanse, jf. nedenfor. Undervisningsmessig har det medført behov for flere stillinger som rettes inn mot privatretten, med særlig ansvar for de deler som ikke anses som formuerett i snever forstand, altså person-, familie-, arve- og barnerett. Med særskilt tanke på undervisningen i JUS112 Arve- og familierett måtte vi i 2018 – og trolig også i 2019 – klare oss uten stipendiater som storgruppeledere m.v.. At vi fikk dekket behovet for ledere til samtlige 10 storgrupper, skyldtes at to ledere (Anneken Sperr og Maria Veia Lund) tok tre grupper hver. Det kan vi ikke uten videre anta er en bærekraftig løsning. Dessuten skal jeg (som hadde to storgrupper i 2018) ha forskningstermin og vil ikke delta i undervisningen utover forelesninger i 2019, men Asbjørn Strandbakken (som hadde de to siste) har et skyhøyt overskudd i undervisningsbanken. Det kan derfor bli vanskelig å dekke undervisningsbehovet (utover forelesninger) i 2019, kanskje også fremover, uten tilførsel av nytt personale.

Jeg nevner også enkelte forskningsområder som peker seg ut i den forstand at de menneskelige forskerressurser fortsatt ikke står i forhold til forskningsutfordringene:

- 1) De formuerettslige dimensjoner, eller de økonomiske rettsvirkninger av familieliv («familieformuerett» i vid forstand) og arverett. Situasjonen er noe bedret i den senere tid ved at Asbjørn Strandbakkens dekanperiode er over og han har fått bedre tid til forskning, noe som bl.a. har resultert i læreboken «Økonomisk familierett». Det er likevel et klart behov for ytterligere grunnforskning. Det gjøres oppmerksom på at vi har en fhv. (Karsten Grimstad) og en ansatt (Camilla H. Olsen) som arbeider med sine Ph.D.-avhandlinger forsker innenfor disse områdene. De ligger p.t. an til å levere sine avhandlinger hhv. ultimo 2018/medio 2019. Det vil være en utvilsom styrking av så vel forsknings- som undervisningsmiljøet innenfor fagområdene å rekruttere dem, og Karsten har gitt uttrykk for at han vil tilbake til UiB når avhandlingen er levert. Men om førstkommende utlysning er aktuell for Karsten, avhenger av om han har levert/søknadsfrist osv.
- 2) Familierett i sin alminnelighet: Større og mindre prosjekter i nordiske og europeiske kontekster forsker bl.a. på (manglende) adekvate rettslige instrumenter i møte med de familiemessige konsekvenser av samfunnsutviklingen, herunder et mangfold i aksepterte familieformer/relasjoner, og ulike verdier og ideologier knyttet til utviklingen. Innenfor forskergruppen forskes det i liten grad på dette, med et visst forbehold for et lite felt innen barneretten, se neste punkt.
- 3) Barneretten. Som sådan har fagområdet nærmest vært neglisjert ved vårt fakultet. Barneretten har siden forrige studiereform (2003-04) verken vært en del av forventet læringsutbytte i familierett, eller et eget spesialempne. Dette til tross for den sentrale betydning barnerett har for enkeltmenneskets skjebne i det praktiske liv, f.eks. ved megling og konfliktløsning om bosted, omsorg og samvær etter foreldres samlivsbrudd,

og til tross for den rivende rettslige utviklingen området har gjennomgått i de senere år. Manglende kompetanse/kapasitet blant fagpersoner til å arbeide med faget i en studiesammenheng henger selvsagt sammen med manglende forskning på området. En viss bedring har det likevel blitt i de aller siste år. Her kan bl.a. nevnes at rettstilstanden ved nye måter å få barn på som følge av teknologisk utvikling er en del av et pågående Ph.D.-prosjekt om foreldreskap (Lill Haukanes), som dog pga. permisjon m.m. vel ikke skal leveres før 2020, slik at Lill neppe er en aktuell søker for nærværende utlysning.

- 4) Personretten har vel i studiesammenheng aldri vært et obligatorisk eller spesialemne ved vårt fakultet. Det har – kanskje derfor – heller ikke, eller bare knapt, vært forsket på, før Maria Veia Lunds pågående prosjekt «Overføring av formue, alderdom og rettsleg handleevne». Også her tilsier samfunnsutviklingen at det trengs økt juridisk forskningsinnsats. Vi fikk for flere år siden ny vergemålslov, som bl.a. har henvist umyndiggjørelsesinstituttet til rettshistorien, og lovfestet og regulert nærmere pårørendes rett til å handle på vedkommendes vegne. Internasjonalt synes også trenden å være å la vedkommende i størst mulig grad beholde sin selvråderett, og Norge har bl.a. ratifisert en konvensjon om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse. Også innenfor andre deler av personretten knytter samfunnsutviklingen den tettere opp til grunnleggende menneskerettigheter, herunder betydningen av våre folkerettslige forpliktelser for tolkning og anvendelse av bestemmelser i vergemålsloven, og til bl.a. helse- og sosialretten.

Det er grunn til å påpeke at jo lengre fakultetets forskning forsømmes på de nevnte områder, desto mer domineres de av forskning annetsteds, på nasjonalt plan f.o.f. ved universitetet i Oslo. Forskere ved andre institusjoner vil derved også fortsette å stå bedre rustet enn oss til å delta i internasjonalt forskningssamarbeid. Dette er ikke minst uheldig i lys av at forskningsfeltene personrett – barnerett – familierett – arverett ivaretar hele livsaspektet fra fødsel til død - faktisk fra før fødselen, jf. bl.a. avtaler/vedtak om assistert befruktning/surrogati, og til etter døden, jf. skifteoppgjør etter avdøde. Dette er felt som det er særdeles viktig å ha mest mulig innsiktsfull forskning om, ikke bare for betydningen for enkeltmenneskets liv, men for samfunnet som sådan. Det kan her være betimelig å minne om Universitetet i Bergens visjoner og strategier, oppsummert i stikkordene hav – liv – samfunn. Våre fagområder scorer kanskje ikke så høyt på «hav», men desto høyere på liv og samfunn.

Thomas Eeg
Emneansvarlig (under nedtrapping) JUS112
Forskergruppeleder familie-, arve-, barne- og personrett.

3) Fra Christian Franklin

Mottatt 3/10-18

Kursansvarlige bes opplyse om det er et udekket undervisningsbehov på kursene sine samt komme med synspunkter om hvilket fagområde den faste stillingen som skal utlyses bør knyttes til.

Som kursansvarlig for JUS 121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner («NIRI») er det etter min mening et klart behov for flere faste vitenskapelig ansatte på alle fagfeltene som NIRI-kurset rommer, for å kunne dekke over undervisningsbehovet på kurset på både kortere og lengre sikt. Kapasiteten til de faste ansatte knyttet til kurset er allerede sprengt, og de fleste av stipendiatene som hadde vært aktuelle for undervisning på kurset har allerede oppfylt undervisningsplikten sin.

Stillingen bes derfor utlyses åpent, med fortrinn for kandidater med kompetanse til å undervise i norsk statsrett, folkerett EU- og/eller EØS-rett.

Med vennlig hilsen,

Christian Franklin
Kursansvarlig JUS121 NIRI

4) Fra Hans Fredrik Martinussen
Mottatt 3/10-18

Bergen 3. oktober 2018

FU/SU

Rekruttering – behov

Formuerettsmiljøet ved UiB er etter hvert blitt blant de ledende i landet, og også i en nordisk kontekst legges vi merke til. Senest i fjor uttalte Mads Bryde Andersen på disputas at formuerettsmiljøet på vårt fakultet utmerket seg særlig med grunnleggende og prinsipielle doktorgradsemner, gjennomført på høyt faglig nivå.

I øyeblikket er imidlertid ikke fremtidsutsiktene like gode. Stipendiatrekrutteringen har ikke vært like god de senere årene, og i dag har vi kun én formuerettsstipendiat – Torhild Nordtveit. Hun har rett i overkant av et år igjen til innlevering.

Formuerettsmiljøet ved fakultetet fremstår ikke som spesielt sårbart i årene fremover. Mange sentrale forskere er relativt unge, og vi dekker en relativt stor bredde av de formuerettslige fagene. Det åpenbare hullet er en svært begrenset kompetanse innenfor selskapsrett. Her bør fakultetet se seg om etter aktuelle personer som kan bidra på et felt et juridisk fakultet bør ha kompetanse på. Ved forrige runde pekte jeg også på behov for styrking av obligasjonsrett/kontraktsrett, noe som har blitt bedret noe både som følge av nyansettelse (Vea Lund) og som følge av en styrket faglig interesse fra sentrale fagpersoner på fakultetet (Monsen, Skjefstad). For forskningens del er det etter min mening i øyeblikket størst behov for en satsing på nye formuerettsstipendiat, om vi ser bort fra behovet for selskapsrettslig kompetanse. Det er imidlertid et spørsmål som FU bør vurdere, om ikke et etter hvert sterkt forskningsmiljø i privatrett/formuerett på fakultetet bør styrkes/befestes med jevne mellomrom dersom vi får sjansen. Historisk sett er særlig privatrettsmiljøet utsatt for avgang ved at folk slutter. Dette har også en sammenheng med at formuerettsmiljøet skal dekke en stor bredde i undervisning, og er sårbar for undervisningspress på sentrale forskere.

På undervisningssiden har kurset i allmenn formuerett i lang tid vært vanskelig å fylle. Det har bedret seg over tid; etter hvert holdes mesteparten av seminarundervisningen av ansatte med førstekompetanse innenfor formuerettslige fag. Det er imidlertid en stor variasjon og bredde i de som underviser, bl.a. har Askeland, Færstad, Skjefstad, Ernst Nordtveit og Skodvin vært innom som underviser – og ingen av dem har sin primærkompetanse i de fagene som inngår som del av formuerettskurset. Dette viser et generelt poeng: Det er ganske mange av våre formuerettsforskere som har en relativt bred kompetanseprofil og kan undervise i flere av de obligatoriske privatrettsfagene på studiet. Det er selvsagt en styrke, men gjør også at man kan få inntrykk av at fakultetet har bedre undervisningsdekning enn det som er tilfellet. Det gjør at selv noen få frafall i form av permisjoner og forskningsfri kan skape relativt store vansker for flere

fag av gangen. I år er det f.eks. mange med forskningsfri innenfor kontraktsretts- og obligasjonsrettsfagene, noe som gjør at det heller ikke har vært mulig å fylle undervisningsbehovet i formuerettsfaget. På undervisningssiden er det klart nok behov for flere personer med formuerettslig kompetanse.

Til tross for et behov både på forsknings- og undervisningssiden, er det imidlertid for øyeblikket ikke en spesielt god rekrutteringssituasjon. Det er også et problem som trolig vil vedvare, i lys av stipendiatsituasjonen. Det er neppe grunn til å anbefale å lyse ut stillinger, når det er så usikkert hvorvidt vi har gode søkere. Jeg ønsker at fakultetet jobber aktivt med rekruttering i formuerettsfagene, slik at vi kan utvikle gode kandidater, og har følere ute for potensielle kandidater med førstekompetanse som kan være interessert i stilling på fakultetet. I øyeblikket mener jeg derimot ikke at det er godt grunnlag for førstestillingsutlysninger rettet mot de formuerettslige fagene.

Med vennlig hilsen
Hans Fredrik Marthinussen
Leder forskergruppen for formuerett
Kursansvarlig Allmenn formuerett

5) Fra Henrik Skar og Berte-Elen Konow

Mottatt 3/10-18

Skatterettsgruppens innspill til stillingsutlysning

Vi viser til epost fra Anita Hadziavdic Garden av 16. august hvor forskergruppeledere oppfordres til å komme med innspill til den planlagte utlysningen av fast vitenskapelig stilling som førsteamanuensis. Forskergruppen i skatte- og avgiftsrett ønsker at stillingsutlysningen spisses, slik at den kun gjelder for fagområdet skatte- og avgiftsrett. Det juridiske fakultet i Bergen har i dag ingen faste heltidsansatte i skatterett. Skatterettsfaget står også svakt på øvrige juridiske fakulteter, idet tidligere ledende fagpersoner har nådd, eller er i ferd med å nå pensjonsalder. Det er i første rekke ved Det juridiske fakultet i Bergen at man er i gang med en satsing på nye fagpersoner, men disse er foreløpig midlertidig ansatte.

Vi er glade for at ledelsen ved Det juridiske fakultet i Bergen har uttrykt ønske om å arbeide målrettet for få på plass et større forsknings- og undervisningsmiljø på skatterettens område, og at man forsøker å skaffe ekstern finansiering. For at en satsning skal la seg realisere, er det imidlertid avgjørende at fakultetet så raskt som mulig ansetter minst én fast fagperson i skatte- og avgiftsrett som kan stå i spissen for utviklingen av miljøet.

Det er også behov for å styrke undervisningen i skatte- og avgiftsrett. De to skatterettsfagene har lenge vært blant de mest populære valgfagene på fakultetet, men i senere år – hvor man har brukt ulike eksterne forelesere – har det kommet tilbakemeldinger om at undervisningen er for fragmentert.

Med vennlig hilsen

Berte-Elen Konow

Professor
Co-leder for forskergruppen i skatt- og avgift
Det juridiske fakultet
Universitetet i Bergen

Henrik Skar

Postdoktor

Co-leder for forskergruppen i skatt- og avgift

Det juridiske fakultet

Universitetet i Bergen

[Tilbake til sakslisten](#)

Sak 79/18**Sensorveiledninger**

I sitt møte den 14. september 2018 fattet SU slikt vedtak:

Sak 58/18	Publisering av eksamens- og undervisningsmateriale. Notat fra studieadministrasjonen/JOSP
Vedtak	1. SU presiserer at vedtaket om publisering av eksamensoppgaver og sensorveiledninger i sak 53/16 den 14. juni 2016, også omfatter oppgaver og veiledninger til kontinuasjonseksamen. 2. SU presiserer videre at slik publisering ikke er til hinder for at oppgavene helt eller delvis gjenbrukes i senere obligatoriske kursoppgaver. Studentene har ansvar for egen læring, og fakultetet kan ikke holdes ansvarlig om enkeltstudenter «kortsletter» eller undergraver læringsprosessen gjennom misbruk av veiledninger. 3. SU ber om en egen sak om sensorveiledninger, der det inngår forslag til en standard «disclaimer» som skal skrives inn i alle sensorveiledninger, der det gjøres rede for det overstående, samt for at veiledningene er skrevet for sensorer som har et annet faglig grunnlag for å lese og forstå veiledningene enn det studentene har.

Saken her er en oppfølging av pkt. 3 i vedtaket.

Etter endring i universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 2 med virkning fra 1.juli 2018, er det nå krav om sensorveiledning til *alle* eksamener. Det gjelder også spesialemer og kontinuasjonseksamener – og det gjelder selv om emneansvarlig sensurerer selv. Det gjelder også for engelske emner, og der emneansvarlig ikke er intern, eventuelt er professor II.

Hos oss

For oss innebærer dette en ikke ubetydelig økning i omfanget på sensorveiledninger. For spesialemer har vi bare helt unntaksvis hatt sensorveiledning (det gjelder JUS257-2-A Grunnleggende selskapsrett, som har hatt veldig store kull⁹). I løpet av et år har vi ca. 75 eksamener i spesialemer, idet hovedregelen er at disse emnene har eksamen også i semestre uten undervisning. Vi må altså kalkulere med ca. 75 nye sensorveiledninger pr år i spesialemer.

Videre har vi som hovedregel ikke hatt sensorveiledninger til kontinuasjonseksamener.

Alle våre 17 obligatoriske emner har kontinuasjonseksamen. Det innebærer 17 nye sensorveiledninger pr år.

Vi må vurdere hvilke krav som skal stilles til sensorveiledningene i emner der vi til nå ikke har sett noen faglige grunner til å skrive dem. De faglige grunnene er neppe mer påtrengende nå, men lovpålegget foreligger altså. Det er neppe grunn til å lage en like omfattende sensorveiledning til disse eksamenene som den vi har tradisjon for å lage til ordinære eksamener i obligatoriske emner.

⁹ 60 møtt til eksamen i snitt pr semester de siste åtte semestrene. Kilde: FS580.001 Periode vurd.

Lovgrunnlaget og holdepunkter i proposisjonen

Spørsmålet om hva en sensorveiledning er eller skal være, er ikke avklart i loven, men proposisjonen gir flere holdepunkter.

I Prop.64 L (2017-2018)¹⁰ er formålet med tiltaket beskrevet slik: «Systematisk bruk av sensorveiledning er antatt å bidra til bedre kvalitetssikring av det fastsatte læringsutbyttet og til å redusere ulikhet i sensur mellom sensorer.»¹¹ Samlet utgjør dette «et viktig virkemiddel for så ivareta studentenes rettssikkerhet»¹².

I proposisjonen viser Kunnskapsdepartementet til UHRs «Veiledende retningslinjer for sensur»¹³, basert på en rapport¹⁴ UHR utarbeidet som reaksjon på de relativt oppsiktsvekkende resultatene som ble avdekket i rapporten Karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning (SØF 03/13¹⁵), og høringssvarene til UHRs rapport.

UiO sitt høringssvar skisserer utfordringene på en god måte og det siteres slik:¹⁶

UiO leser forslaget slik at det skal utarbeides sensorveiledninger på alle typer eksamener, både skriftlige, muntlige, praktiske og kliniske. Dette framkommer ikke eksplisitt i departementets kommentarer til forslaget, men kan gjerne inkluderes.

Forslagets ordlyd kan indikere at det skal utarbeides en særskilt sensorveiledning til hver enkelt eksamen. Sensorveiledninger kan imidlertid også gjelde for grupper av emner eller eksamener. De kan for eksempel gjelde det samme emnet i flere semestre, alle emner av samme type i et fag eller alle emner på et bestemt nivå i et fag. [...] Sensorveiledninger må kunne ha ulik innretning og ulik omfang avhengig av de enkelte fagenes tradisjoner og egenart. En sensorveiledning kan både være et dokument som angir generelle retningslinjer for hvordan besvarelser skal vurderes, eller de kan i større grad inneholde også rettenøkler, fasiter eller eksamensbesvarelser. [...] Ved UiO oppstår det jevnlig diskusjoner om offentliggjøring av sensorveiledninger. Hovedregelen er at sensorveiledninger gjøres kjent for studentene etter at sensuren er avsluttet, og så tolker vi bestemmelsen slik at offentliggjøring kan gjøres tidligere dersom sensorveiledningens innretning tilsier at dette er mulig.

Høringssvaret fra UiB peker på ressursmessige utfordringer og er gjengitt slik:¹⁷

En bør være oppmerksom på at et påbud om sensorveiledninger overalt kan føre til en betydelig økt ressursbruk. Vi tenker da særlig på emner der kandidattallet er lite. I mange slike tilfeller vil den emneansvarlige selv ha utformet læringsutbyttebeskrivelsene og oppgavene, samt selv være sensor. For førstegangssensur er det da vanskelig å se hva en sensorveiledning skal tilføre av økt kvalitet. Ved vurderingsformer der kandidaten i større eller mindre grad selv velger tema, så som masteroppgaver, framstår det også som unødig ressursbruk å lage sensorveiledninger

Departementet nevner noen hensyn bak pålegget:

¹⁰ <https://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/prop-64-l-201718>

¹¹ Side 7.

¹² Side 22.

¹³ <https://www.uhr.no/temasider/karaktersystemet/veiledende-retningslinjer-for-sensur/>

¹⁴ [https://www.uhr.no/f/p1/iec171c06-38f2-4436-bce4-6621a6d32657/rapport om bestatt ikkje bestatt 10 112015.pdf](https://www.uhr.no/f/p1/iec171c06-38f2-4436-bce4-6621a6d32657/rapport%20om%20bestatt%20ikkje%20bestatt%2010%20112015.pdf)

¹⁵

[https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/rapporter/karakterbruk og kvalitet i hoyere utdann ing.pdf](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/rapporter/karakterbruk%20og%20kvalitet%20i%20hoyere%20utdanning.pdf)

¹⁶ Side 23.

¹⁷ Side 24.

Det er viktig at sensuren organiseres på en måte som bidrar til å sikre utdanningskvaliteten, og som inngir tillit både hos studentene og overfor potensielle arbeidsgivere eller utdanningsinstitusjoner. Det er også viktig med åpenhet og innsyn rundt sensurordningen

Departementet går også et stykke i å beskrive innretningen av veiledningen:¹⁸

Kravet om sensorveiledning gjelder ved alle eksamener, enten det er skoleeksamen, hjemmeeksamen, prosjekt eller gruppeeksamen. Departementet er enig i Universitetet i Oslos innspill til hvordan kravet om sensorveiledning bør forstås, det vil si at det skal utarbeides sensorveiledninger til alle typer eksamener, både skriftlige, muntlige, praktiske og kliniske, ved kunstnerisk utførelse eller når studenten viser ett sett av ferdigheter. Departementet er også enig i universitetets uttalelse om at «sensorveiledninger må kunne ha ulik innretning og ulik[t] omfang avhengig av de enkelte fagenes tradisjoner og egenart.» Det er viktig at sensorveiledningen er tilpasset det arbeidet studenten skal prøves i.

I proposisjonen heter det også om lovfestede minimumskrav:¹⁹

Når det gjelder NOKUTs innspill om at lovteksten blant annet bør beskrive et spesifikt og begrenset minimumskrav til sensorveiledningen, viser departementet til at i og med at kravet om sensorveiledning gjelder alle typer eksamener, med alle de forskjeller dette innebærer, er det departementets oppfatning at det ikke er hensiktsmessig med en spesifisert bestemmelse, og at det må være opp til den enkelte institusjon å vurdere hva som er mest hensiktsmessig å inkludere i sensorveiledningen til hver enkelt eksamen eller eksamensform. Departementet viser også til at selv om sensorveiledning skal sikre at ulike sensorer legger de samme retningslinjene til grunn for vurderingen, og at vurderingen gjøres opp mot det fastsatte læringsutbyttet for emnet og studieprogrammet, er dette ingen garanti for at sensorene vurderer dette likt. Departementet viser i den anledning til høringsinnspill som omtaler at det bør arrangeres sensormøter for å sikre at sensorene vektlegger det samme i sensuren. Departementet viser også til Kvalitetsmeldingen side 58 andre spalte hvor det står:

«Ved alle eksamener bør sensorene samarbeide, diskutere og avpasse karaktergivingen. For å få dette til bør hver sensor ha et tilstrekkelig antall oppgaver til at de kan få nok erfaring med vurdering og karaktersetting. Nasjonale sensorkorps eller karakterkommisjoner kan være én måte å løse dette på.»

Av dette kan vi slutte to ting: Departementet ønsker ikke å detaljstyre hvordan sensorveiledningene utformes, men ambisjonsnivået er høyt.

Som et sidespor viser vi også til departementets uttalelse om offentliggjøring av sensorveiledninger:

En del av høringsinstansene har stilt spørsmål om det kan kreves offentliggjøring av en sensorveiledning. Lovforslaget pålegger ikke institusjonene å selv sørge for å offentliggjøre sensorveiledningene og departementet mener det er opp til utdanningsinstitusjonene å vurdere dette i den enkelte sak. Generelt mener departementet at det kan være hensiktsmessig at sensorveiledningen offentliggjøres når den for eksempel angir generelle retningslinjer for hvordan besvarelser skal vurderes, men ser større betenkeligheter ved å gjøre den offentlig hvis den inneholder rettenøkler eller fasiter som kan tenkes gjenbrukt ved en senere eksamen.

Sensorveiledningen skal gjøres «tilgjengelig». Med dette menes at studentene skal ha mulighet til å se veiledningen, men at det ikke er noe krav om at den publiseres på nett eller andre offentlige

---

¹⁸ Side 24.

arenaer. Det anses tilstrekkelig å la studentene for eksempel lese veiledningen på studiekontoret eller liknende. Dette er spesielt aktuelt hvor eksamensoppgavene vil gjenbrukes i løpet av kort tid. Men som nevnt over, er det departementets anbefaling av sensorveiledningene gjøres offentlig tilgjengelig i de tilfellene der dette er hensiktsmessig.

Her har departementet dessverre kommet i skade for å se bort fra offentleglova som utvilsomt gir rett til innsyn i sensorveiledninger. Veiledningene har heller ikke vern etter åndsverkloven, og vi har altså ingen kontroll med hvem som tilegner seg veiledningene og hva de deretter brukes til. Det vil si at «rettenøkler eller fasiter som kan tenkes gjenbrukt ved en senere eksamen» som måtte inngå i sensorveiledningene, er ute av sekken og det vernet departementet tar sikte på, kan ikke ivaretas. Hvis vi velger å ikke publisere veiledningene, men for eksempel innretter oss med et «studentkontor» der studentene kunne lese den, vil de altså likevel ganske snart spres i tilfeldige utvalg av studentpopulasjonen, utenfor fakultetets kontroll.

Konklusjonen er at vi har relativt stort handlingsrom med hensyn til hvordan vi innretter sensorveiledningene, men vi har klare føringer både med hensyn til ambisjonsnivået og med hensyn til hvilke formål veiledningene skal tjene.

Studentenes forhold til sensorveiledninger

Vi vet med sikkerhet at studentene gjør flittig bruk av sensorveiledninger i sine forberedelser til eksamen. Det byr på noen utfordringer med hensyn til hvordan veiledningene presenteres: Vi kan ikke uten videre og uuttalt legge til grunn at sensors «basiskunnskap» goes without saying i veiledningen fordi studentene leser veiledningen som en oppskrift på besvarelsen. Det er en ulempe som vi må vurdere tiltak mot.

En fordel er at vi kan regne som sikkert at det som står i veiledningene får studentenes fulle oppmerksomhet og det kan være gode grunner til å inkludere gode pedagogiske poenger der.

Til det første poenget – utfordringen med at veiledningen leses som en mønsterbesvarelse – foreslås en disclaimer som kan være standard i alle veiledninger.

Til det andre – gode pedagogiske poenger – foreslås at vi kan innrette avsnitt som enten inngår som standard, eller i alle fall som default, der vi beskriver generelle trekk ved besvarelsene som skal eller bør belønnes. Her nevnes som eksempel et kapittel som er satt inn i sensorveiledningen til JUS113 Kontraktsrett I våren 2018:

3. Språk og struktur

Språket er juristenes viktigste verktøy. Å formidle gode juridiske resonnementer krever et enkelt, klart og effektivt språk. Studieåret 2017/2018 har arbeidsgruppeledere og studenter på første studieår fått ekstra undervisning i språk og skriving av juridiske fagtekster i regi av prosjektet "Bedre språk – bedre jurister". Tre tema har fått ekstra oppmerksomhet og har blitt sammenfattet slik:

1. **Å skrive enkelt, klart og effektivt.** Dette innbefatter for eksempel å skrive konkret med aktive setninger og å velge verb framfor substantiv. Vi har også jobbet med å unngå «tomprat»

og omstendelige setninger. I praktikumsoppgaver kan dette formuleres som et krav om å holdes seg strengt til saken: Vi trekker bare inn rettskilder som er relevante for å ta standpunkt og bruker bare de deler av faktum som er relevant for akkurat det spørsmålet vi til enhver tid drøfter.

2. **Bevisst bruk av avsnitt.** Avsnittet bruker vi til å samle det som hører sammen og å skille fra hverandre det som kan behandles hver for seg. En bevisst bruk av avsnitt er et godt utgangspunkt for å skrive strukturert. I avsnittet samler vi setninger som hører godt sammen og slik utgjør en enhet. Vi sier gjerne at et avsnitt skal ta for seg ett tema eller at avsnittet skal gjøre én ting. For eksempel kan vi samle alle setninger som til sammen drøfter ett vilkår i ett avsnitt. Når teksten går videre til et nytt vilkår, kan vi begynne på et nytt avsnitt. Det er ikke et ideal i seg selv å stykke opp teksten i flest mulig avsnitt.

3. **Bruk av «jeg».** Av og til kan det passe å bruke et «jeg» i oppgavebesvarelser. Det er ikke noe forbud mot å skrive «jeg», men i den juridiske tradisjonen er man forsiktig med bruken. Et «jeg» som brukes for å «synse» og komme med personlige oppfatninger hører ikke hjemme i praktikumsoppgavene. Besvarelsene skal være kildebasert og «jeg» er ikke en rettskilde. Mer vanlig er det å bruke et «jeg» når en skal informere leseren om gangen i teksten eller for å fremheve at noe er en vurdering eller tvilsomt. Gode praktikumsbesvarelser kan også skrives uten å bruke «jeg».

Som nevnt innledningsvis er følgende punkt tatt inn i læringsutbyttebeskrivelsen for kurset: *«Studenten kan formulere, drøfte og ta stilling til rettslige spørsmål på en poengtert og presis måte, både skriftlig og muntlig.»* Det følger av dette at studentenes fremstillingsevne og presisjonsnivå (herunder prioriteringer) er noe man *skal* legge vekt på i sensuren. Studenter som bruker mye tid på selvfølgeligheter, og som av den grunn ikke kommer nok i dybden på oppgavens sentrale spørsmål, bør naturlig trekkes for dette. Tilsvarende må man trekke hos studenter som gjennomgående har et lite presist språk og som har en oppdeling av stoffet som gjør det vanskelig å få grep om helheten i det stoffet som behandles. Studenter som har et godt, presist og poengtert språk bør berømmes for dette.

Det kan godt tenkes flere slike allmenne faglige og pedagogiske momenter som kan inngå i sensorveiledningen – eventuelt tilpasset studieår/nivå eller fagområder.

Videre kan det være gode grunner til å peke på sammenhengen mellom læringsmålene i emnet og de kvalitative karakterbeskrivelsene, og knytte så vel sensurvedtaket som begrunnelsen av det til disse to «søylene».

Noen slike default-avsnitt i kombinasjon med noen relativt enkle stikkord med hensyn til hvilke temaer som må eller bør – eventuelt ikke bør – være berørt i besvarelsen for de respektive karaktertrinnene, bør kunne utgjøre en tilfredsstillende sensorveiledning for de emnene som ellers har klart seg fint uten. Større og mer kompliserte emner, med bredere prøvingsbasis, bør fortsatt bygge ut veiledningen i henhold til de tradisjonene fagområdet og det aktuelle emnet har.

Honorering for å skrive sensorveiledning

Pr i dag honoreres skriving av sensorveiledning med 8 timer. Uten et nytt styrevedtak om honorering etter andre satser, er det dette som gjelder for alle sensorveiledninger.

Forslaget her er at SU foreslår for styret at sensorveiledninger til spesialemer og til kontinuasjonseksamener skrives etter en enklere mal – basert på standardiserte avsnitt med tillegg av en «momentliste», og honoreres med * timer.

Neste steg

- Utforme avsnitt som skal eller kan inngå i standardveiledninger.
- Utforme melding til alle emneansvarlige om hva oppdraget nå går ut på.
- Får formidlet beskjednen med bakenforliggende faglige hensyn også til ikke-norske emneansvarlige.

Vedtaksforslag:

SU slutter seg til den forståelsen og de konklusjonene som framgår av notatet og ber om forslag til

- «disclaimer» som klargjør for studentene at sensorveiledningen ikke er en mønsterbesvarelse. Denne skal inngå som standardavsnitt i alle sensorveiledninger.
- Forslag til ett eller flere standardavsnitt som knytter sensuren til læringsmål og kvalitative karakterbeskrivelser.
- Retningslinjer/eksempler på hva som ventes av de nye sensorveiledningene, i tillegg til standardavsnittene.

SU foreslår for fakultetsstyret at skriving av sensorveiledning til spesialelever og kontinuasjonseksamen honoreres med * timer.

[Tilbake til sakslisten](#)

Plan for periodisk emneevaluering

Innhold

Bakgrunn	37
Formål med evaluering	37
Formelt grunnlag	37
Evaluering i mellomliggende år	39
Praktisk gjennomføring av treårsevalueringen	39
«Evalueringskalenderen» kan bli omtrent sånn	40
Innhold i og organisering av evalueringen	42
Temaer fra wiki-siden:	43
Framdriftsplan	47

Bakgrunn

Formål med evaluering

Formelt er det tale om å oppfylle noen forpliktelser vi har, se under her.

Mer sentralt er det at vi ønsker å samle og bruke all tilgjengelig informasjon for å forbedre kvaliteten på det vi leverer på studiesiden.

Vi vil også konkret finne hva som fungerer for å kunne bygge det videre opp, og hva som ikke fungerer for å kunne bygge det ned.

Formelt grunnlag

UiBs kvalitetshåndbok²⁰ setter opp minstekrav for *innhold* i evalueringen:

- studentevaluering av emnet, gjerne som undervegsevaluering
- ei vurdering av om framdrift og opplegg for emnet er i samsvar med dei fastsette måla²¹, kommentarer til studentevalueringa og eventuelle andre former for evaluering, og forslag til tiltak for vurdering av sammenhengen mellom fastsett læringsutbytte og undervisnings- og vurderingsformene i emnet
- omtale av arbeidet med oppfølging av tidlegare evalueringar

Kvalitetshåndboken setter dessuten krav til *periodisering*:

- Minst 1/3 av dei emna som det til kvar tid vert undervist i, skal verte evaluert kvart år.

²⁰ <http://www.uib.no/studiekvalitet/78122/emneevaluering>

²¹ Det er ikke entydig klart hvilke mål det siktes til her – det er neppe læringsmål. Det kan være gjennomføringsmål, resultatmål eller annet. Vi har ikke tradisjon for å «fastsette» noen slike mål.

SU 29. september 2015²² – uttalesak 64/1 - 5:

Studieutvalget slutter seg til et forslag om å vurdere overgang til en mer omfattende emneevaluering hvert tredje år. Studiedekanen og studieadministrasjonen arbeider videre med konkretisering av en slik ordning.

Studentevalueringen/referansegruppemøtene skal likevel gjennomføres etter hvert kurs som nå.

SU 24. mai 2016²³ – vedtakssak 37/16:

Emneevalueringen ved Det juridiske fakultet legges om til en treårssyklus, med implementering som foreslått. JUS399 Masteroppgave må innarbeides i matrisen.

Modellen for evaluering skal oppfylle kravene i Kvalitetshåndboken.

I saksforelegget her finner vi hensyn bak periodiseringen. Vi finner også matrisen.

Senere:

Tanken var opprinnelig at de som ikke har «evalueringsår» ikke skulle gjøre noe evaluering. Leder for studieseksjonen har imidlertid spilt inn at vi må sikre at studentenes stemme høres også i disse mellomliggende årene. På den bakgrunnen har vi utviklet et elektronisk skjema²⁴ der studentene får sette tallverdier på enkelte sentrale trekk ved emnet, og de får skrive en fritekst. Vi har hatt blandet erfaring med disse fritekstfeltene – både med hensyn til studentenes saklighetsnivå og med hensyn til emneansvarliges mottak av budskapet. Etter noen få erfaringer reduserte vi fra to fritekstfelt til ett.

Form og innhold i studentenes merknader og videre behandling av disse ble sist behandlet i et uformelt møte med studiedekanen²⁵ 5. september 2017, der vi kom fram til at

- studentevalueringene sendes ubearbeidet og «usensurert» til emneansvarlige. Det er ikke studieadministrasjonens ansvar dersom studenter uttrykker seg uhøvisk, det er et uttrykk for forholdet mellom student og underviser.
- oversendelsene til emneansvarlig utstyres med informasjon om at eventuelle reaksjoner rettes til studiedekanen.

De som har «evalueringsår» år 1 og år 2 (ref. matrisen i SU-sak 37/16), skal gjennomføre evaluering etter gjeldende modell. Ny modell iverksettes fra og med studieåret 2018/2019.

I «juradmwiki» har vi en side om emneevaluering²⁶. Der har vi samlet innspill, ideer og vedtak om hva som bør legges i den periodiske evalueringen. Ultimo august 2018 er det 13 punkter på den listen, noen mer omfattende enn andre.

Vi ser for oss at treårsevalueringen vil være noe større første gang – ikke minst fordi selve ordningen skal introduseres og finne en form. Videre har vi et visst «etterslep» av temaer det er ønskelig å drøfte med lærerne.

²² <http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll-su-29.september2015-62-71.pdf>

²³ <http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll-su-20160524.pdf>

²⁴ Sjemaker

²⁵ KJESO og JOSP

²⁶ https://wiki.uib.no/juradm/index.php/Emneevaluering_i_framtiden

Evaluering i mellomliggende år

Vi trenger en drøftelse av hva vi skal gjøre ut av evaluering de to mellomliggende årene. Det er antakelig helt nødvendig å ha en eller annen «kanal» for studentene til å gjøre sine synspunkter kjent.

- Skal vi innhente nettbaserte studentevalueringer (som nå)?
  - o Det kan være gode grunner til å videreføre nettbaserte studentevalueringer etter alle kurs, også i «evalueringsåret».
- Skal disse eventuelt følges opp på en systematisk måte, eller «bare» overlates direkte til emneansvarlig og tas med i treårsevalueringen?
  - o Et alternativ er å sende dem (ubearbeidet) til studiedekanen, for vurdering av eventuelt oppfølging overfor emneansvarlig.
  - o Hvem har eventuelt ansvar for å frambringe studentevalueringene og konklusjonene som trekkes av det, til treårsevalueringen?

Praktisk gjennomføring av treårsevalueringen

Tidspunkt – form – innhold.

Disse tre faktorene vil i noen grad avhenge av hverandre. Vi kan tenke oss sammensatte evalueringer som vil opptre på flere punkter i kurset.

Studentevalueringen skjer hvert år – skal tas med.

Hoveddelen av evalueringen må være et møte med emneansvarlig og helst noen flere sentrale aktører i kurset:

- En storgruppeleder eller flere
- En arbeidsgruppeleder eller flere
- Studenter? De skal i alle fall med – deres deltakelse i selve møtet avhenger av hva de har fått spille inn i forkant. God oppslutning om den årlige nettevalueringen kan redusere behovet for bredde i studentdeltakelsen i hovedevalueringen.

Andre mulige kilder til informasjon inn i hovedevalueringen:

- Referansegruppemøte
  - o Hvert år eller eventuelt bare i hovedevalueringsåret? Vi må påse at ikke ordningen samlet sett kommer til å representere økt administrativ innsats og økte kostnader.
- Større nettundersøkelse
  - o Eventuelt bare i hovedevalueringsåret
  - o Oppfølgende intervjuundersøkelse
- Tilbakemeldinger som eventuelt er kommet fra SU i perioden.

Uansett hvordan det er samlet inn: Det som har kommet opp i løpet av kurset – og i løpet av de tre årene som er gått siden sist evaluering – må være blant temaene i møtet. Og vi må ha et bevisst forhold til hvordan vi innhenter dataene og hva vi vil med dem.

Bør vi involvere også de andre emneansvarlige fra samme studieår? Det vil ikke innebære mer enn at alle emneansvarlige får 3 – 5 sånne møter i løpet av tre år. Vi kan kanskje få til at denne evalueringen (også) blir et forum for samordning og sammenheng i studieårene? Det kan eventuelt begrenses til særlig relevante, tilknyttete emner.

Møtet bør finne sted etter at sensuren er falt sånn at vi har hele bildet av emnet/kurset. Det kan være gode grunner til å avvente også klagesensuren – det som eventuelt taler imot det, er at det kan ha gått noe tid siden kurset ble avholdt, og tanker og innspill er ikke lenger like presente og «viktige».

«[Evalueringskalenderen](#)» kan bli omtrent sånn

Her forutsettes at vi ikke venter til klagesensuren foreligger. Det kan tenkes at det er fornuftig å vente til vi har den også, siden det vel ikke er urealistisk at noen emner kan få avdekket noen utfordringer som bør/må adresseres i evalueringen, det gjelder særlig siden vi nå etablerer «klagekommisjoner» for avvik på mer enn én karakter i klagesensuren. Hvis vi skal ha med klagesensuren (og kanskje eventuelle formelle klager etter det), vil den første forekomsten ikke inntreffe i desember 2018, men i januar/februar 2019 eller enda senere.

Evalueringsgruppe 1 – Studieåret 2018/19 (og 21/22, 24/25 og så videre)

Emne	Tidspunkt
JUS111 Forvaltningsrett I	Ultimo februar 2019 (eksamen 19/1)
JUS113 Kontraktsrett I	Primo juni 2019 (eksamen 20/4)
JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner	Ultimo april 2019 (levere 16/3)
JUS131 Kontraktsrett II	Primo desember 2018 (eksamen 20/10)
JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter	Medio april 2019 (eksamen 5/3)
JUS241 Strafferett	Primo januar 2019 (eksamen 10/11)
JUS251-1-A / Arbeidslivets rett*	Januar/februar 2019 (gjelder høstemner 2018)
JUS251-2-A / Grunnleggende arbeidsrett	
JUS251-2-B / Arbeidsrett fordypning	
JUS253-2-A / Kommunalrett	
JUS254-2-A / Politirett	
JUS255-2-A / Påtalerett	
JUS256-2-A / Skatterett I	
JUS256-2-B / Skatterett II	
JUS257-2-A / Grunnleggende selskapsrett	
JUS250-2-D / Velferdsrett	August/september 2018 (gjelder våremner 2018)
JUS250-2-C / Human Rights and the Welfare State	
JUS257-2-A / Grunnleggende selskapsrett	

JUS257-2-B / Aksjeselskapsrett - fordjuping	

Evalueringsgruppe 2 – studieåret 2019/2020 (og 22/23, 25/26 og så videre)

EXFAC Juridisk forprøve	Medio november 2019 (innlevering 9/10)
JUS122 Erstatningsrett	Medio november 2019 (eksamen 12/10)
JUS123 Forvaltningsrett II	August/september 2020 (eksamen 11/6)
JUS133 Rettskilde- og metodelære	Primo juni 2020 (eksamen 27/4)
JUS242 Rettergang	Medio april 2020 (eksamen 2/3)
JUS258-2-B / Competition Law JUS259-2-A / Internasjonal privatrett JUS260-2-A / Design- og patentrett JUS260-2-B / Opphavsrett JUS260-2-C / Kjenneteiknsrett JUS260-2-D / Marknadsføringsrett JUS261-2-A / Konfliktmekling JUS265-2-A / Planrett* JUS270-2-A / Economic Analysis of Law	Januar/februar 2020 (gjelder høstemner 2019)
JUS262-2-A / Trygderett JUS264-2-A / God forvaltningsskikk: Etikk, kommunikasjon og konfliktforståelse i forvaltningen JUS271-2-A / Energy Law JUS272-2-A / American Law JUS273-2-A / Legal Philosophy JUS273-2-C / Law and Justice JUS276-2-B / European Civil and Political Human Rights	August/september 2019 (gjelder våremner 2019)

Evalueringsgruppe 3 – studieåret 2020/2021 (og 23/24, 26/27 og så videre)

JUS112 Arve- og familierett	August/september 2021 (eksamen 15/6)
JUS114 Juridisk metode	Ultimo mars 2021(eksamen 23/2)
JUS124 Tingsrett	Medio januar 2021 (eksamen 13/12)
JUS132 Pengekravsrett	Medio januar 2021 (eksamen 8/12)
JUS134 Rettshistorie og komparativ rett	August/september 2021 (levering 22/6)
JUS243 Alminnelig formuerett	August/september 2021 (eksamen 13/6)
JUS276-2-A / Human Rights Law: Special Focus on Economic, Social and Cultural Rights JUS278-2-A / Comparative Private Law JUS280-2-A / Alternative Dispute Settlements JUS281-2-A / Comparative Constitutional Law JUS285-2-A / EU and EEA Public Procurement Law JUS287-2-A / EU and EEA Commercial Law JUS288-2-A / International Criminal Law JUS289-2-A / International Civil Procedure	Januar/februar 2021 (gjelder høstemner 2020)
JUS277-2-A / Introduction to Copyright Law JUS277-2-B / International Copyright Law JUS282-2-A / International Business Contracts: Structures, Negotiation, Conflict Avoidance and Resolution JUS283-2-A / Arbitration Theory and Practice JUS286-2-A / Constitution and politics JUS290-2-A / Common and Civilian Influence in a Mixed Legal System JUS291-2-A / EU and EEA State Aid Law	August/september 2020 (gjelder våremner 2020)

Innhold i og organisering av evalueringen

Svaret på dette må springe ut av *hva vi vil ha ut av evalueringen*. Noen minstekrav går fram av kvalitetshåndboken. I tillegg får vi fra tid til annen retningslinjer og pålegg fra sentrale hold om ting som skal implementeres i emner/program. Og – kanskje mest praktisk – i den daglige driften dukker det opp forhold som må adresseres inn i emnene.

Veldig sentralt nå er signaler fra UiB – på bakgrunn av signaler fra Kunnskapsdepartementet og NOKUT – om å *dokumentere sammenhengen mellom læringsmål, undervisning og prøving*. Vi har hatt en rundspørring blant alle emneansvarlige for å uttale seg til dette for deres emne. Det var ikke veldig mye nytenking i svarene; oppmerksomheten er nesten 100 % konsentrert rundt kunnskapsdelen av

læringsmålene. Vi ser også på utformingen av læringsmålene at det er veldig lite oppmerksomhet rundt mål som ikke nokså umiddelbart kan knyttes til (dogmatiske) kunnskapskomponenter. For eksempel sosial samhandling, gi og ta kritikk og kommentering, språklig klarhet, kildesøk og -forståelse/kritikk og så videre – ferdigheter som burde være nokså nærliggende – er i liten grad nevnt. Undervisningen fokuserer ikke på det, prøvingen sertifiserer det ikke og vi underslår det følgelig når vi dokumenterer studentens samlede læringsutbytte.

Normalt vil det være sånn at «ting» som kommer til underveis i kurset ikke kan vente til emneevalueringen – de må implementeres raskere. Men evalueringen er egnet arena for å sikre at implementering har skjedd etter hensikten og eventuelt sørge for nødvendige justeringer. Vi bør altså ha en «siden sist»-post på evalueringsprogrammet.

Temaer fra wiki-siden:

1. Sensur og klagesensur (SU 3/17-2 den 17. januar 2017)

- a. Det foreslås at en eksplisitt gjennomgang av de foregående års sensur og klagesensur gjøres til fast del av den periodiske emneevalueringen.
- b. Problemstillinger og ideer og innspill til forbedringer rundt sensur og klagesensur holdes på dagsorden i undervisningsfaglige sammenhenger de nærmeste årene.
- c. Studiedekanen vil samle emneansvarlige til evaluering av de tiltakene som har vært satt i verk til nå.
- d. Orienteringen og studieutvalgets uttalelse oversendes fakultetsstyret til orientering.

Dette forutsetter at vi har en nitid oppfølging og statistikkføring av klager og klagesensur i alle emner hele tiden. Vi har allerede rutiner for gode registreringer (ansvarlig for sensurklager i studieårene), og et system for systematisering av dette (JOSP) – det må sikres at dette følges opp i alle detaljer.

Hvert års statistikk presenteres for SU og for styret til orientering. Eventuelle tilbakemeldinger derfra tas med i behandlingen i emneevalueringen.

2. Er det greit at studentene gjenbruker deler av egne besvarelser av arbeidsgruppeoppgaver i samme emne, samme semester? (SU 2/15-3.)

SU sin uttalelse:

Tekstsammenfall med egne tekster i samme kurs – ref. sak 74/14-1 og 64/14-4:
Fuskekomiteen har forberedt en gjennomgang av alle kursene for ett år og sammenfatter tilfellene av sammenfall med egne tekster i samme kurs. På den bakgrunnen vil oppfølgingspunktene fra sak 74/14-1 bli gjennomført.

SU bemerker at det bør legges vekt på om studentene bare «fyller inn tekst», eller om det synes å ligge en faglig refleksjon bak kopieringen.

Det var liten entusiasme i SU for å følge opp dette. Det ble gjort et betydelig arbeid i 2014/15 for å kartlegge forekomsten av «selvplagiering» i det enkelte kurs, som grunnlag for et faglig standpunkt for eller mot det, men det ble ikke fulgt opp.

Vi bør ha en faglig drøftelse – der også arbeidsgruppelederne involveres – av dette. Det synes åpenbart at studentene ikke ser dette som problematisk, og i noen tilfeller / noen kurs kan det kanskje være faglig forsvarlig (studenten ser sammenhenger mellom problemstillinger), men det kan også peke på uheldige trekk ved oppgavene – eventuelt også ved studentenes arbeidsvaner.

Forekomsten av «selvplagiering» innenfor samme kurs varierer fra ingen forekomster til flere titalls forekomster.

3. Samlet arbeidsbelastning i kurset - ECTS Users Guide²⁷: Arbeidsbelastningen i seg selv - konsekvenser for hovedlitteraturen (sidetallsbegrensing oppheves). Se SU 54/16 pkt. 3 fra 14. juni 2016.

SU sitt vedtak:

Fakultetet går over til treårs-syklus for emneevaluering fra studieåret 2016/2017. Ved første gangs evaluering etter den nye syklusen skal det gjennomføres en bredspektret analyse av den samlede arbeidsbelastningen i emnet. En absolutt norm for sidetallsbegrensing av hovedlitteraturen er alene og i seg selv ikke tilstrekkelig for å sikre at arbeidsbelastningen i emnet er tilpasset antallet studiepoeng.

Dette er et svært viktig punkt i den første evalueringen. Trolig bør emneansvarlige forberedes på det – det representerer tenking man ikke ha vært vant til. Pr i dag lever vi med arven fra cand.jura-tiden der omfanget utelukkende var beskrevet ved hjelp av antall sider i pensumlitteraturen. (Litt tilbake i historien var ikke 2. – 4. avdeling normert i vektall/studiepoeng en gang, utelukkende i antall sider!) Senere har vi fått studiepoeng som en «nøkkel» til omfang, men hos oss har vi liten realitet knyttet til studiepoeng. Vi deler studieåret mellom emnene i henhold til studiepoeng, og normerer litteraturen etter samme nøkkel, men begrepet «samlet arbeidsbelastning» har vi ikke et nært forhold til. Og det er «samlet arbeidsbelastning» studiepoeng skal uttrykke – ikke tiden emnet faktisk (mer eller mindre tilfeldig) er tildelt. Se for eksempel side 10 og 11 i ECTS Users Guide 2015 for en nærmere beskrivelse av sammenhengen. Se også side 18 for «workload» emne- og programdesign. Ellers anbefales å søke opp alle steder «workload» er nevnt i guiden.

4. Læringsmålene - hva de beskriver og hvordan det prøves. (nært knyttet til neste punkt)
5. UiBs/NOKUTs krav til emne- og programbeskrivelser: sammenheng mellom (samfunnsoppdrag), læringsmål, undervisning(sformer) og prøving (i vid forstand). - Kvaliteten på sertifiseringen. (SU 30/17, ePhorte 2016/4587.)

Dette er det andre helt sentrale punktet. Som «brannslukking» vis a vis pålegget i sak 2016/4587 har vi bedt alle emneansvarlige å redegjøre for sammenhengen mellom læringsmål, undervisning og prøving i deres emner. Vi er antakelig noe bedre posisjonert her enn mange andre programmer ved UiB, men det er fortsatt veldig mye igjen.

Noe som har vist seg vanskelig, er å formidle til emneansvarlige hva som kan/bør/skal inngå i læringsmål. Vi «underslår» pr i dag ganske mye av det vil lærer studentene – det gjelder for eksempel gruppearbeid, tilbakemelding, håndtering av tilbakemelding, formidling og ganske sikkert mye annet. Når vi ser på hva arbeidslivet etterspør, er det ikke dogmatisk jus, men evner og ferdigheter som vi ganske riktig utvikler i studiet, men som vi ikke synliggjør.

---

²⁷ http://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf

Når vi har synliggjort det vi kan i emnebeskrivelsene må vi sørge for at undervisningen og læringen er i god overensstemmelse med dette, og at det sertifiseres på sikre måter. I sertifiseringen inngår obligatorisk undervisning, men det er neppe utnyttet optimalt for formålet - alle fall ikke i full bredde av mulige læringsmål.

Her må vi være klar over studieplanens bestemmelser²⁸, og eventuelt involvere fakultetsstyret i endringer der hvis det blir nødvendig.

6. Emneoppbygning

- o Flere/færre oppgaver – eventuelt større oppgaver
- o Tematisk sammenheng mellom de ulike elementene i kurset (eget pkt. 12)
- o Sammenheng med tidligere/senere emner (faglig progresjon)
- o Arenaer for koordinering av aktørene i kurset
- o Ressursrammer
- o Og så videre

7. Litteratur

- a. Litteraturen skal angis som hovedlitteratur, innføringslitteratur og tilleggslitteratur (SU 34-07/08, den 29. januar 2008). Alle emner *skal* ha hovedlitteratur, de *kan* ha innførings- og tilleggslitteratur. (Studieplan for masterstudiet i rettsvitenskap: «Undervisningsmetodar»)

- b. Omfanget av litteraturen ble sist bestemt i SU den 14. juni 2016, sak 54/16:

1. Bestemmelsen om sidetallsnorm i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen endres til: «Hovedlitteraturen skal ha eit omfang på mellom 30 og 60 tekstsider pr. studiepoeng.»
  2. Det er ikke meningen at denne endringen i studieplanen skal åpne for en generell og ugrunnet økning av hovedlitteraturen. Den nærmere fastlegging av omfanget på hovedlitteraturen skal skje med grunnlag i en vurdering av den samlede arbeidsbelastningen i emnet. Det skal videre tas hensyn til hvor i studiet emnet er plassert, sånn at hovedlitteraturen i emner som er plassert mot slutten av studiet normalt vil være mer omfattende enn emner tidlig i studiet.
  3. Fakultetet går over til treårs-syklus for emneevaluering fra studieåret 2016/2017. Ved første gangs evaluering etter den nye syklusen skal det gjennomføres en bredspektret analyse av den samlede arbeidsbelastningen i emnet. En absolutt norm for sidetallsbegrensing av hovedlitteraturen er alene og i seg selv ikke tilstrekkelig for å sikre at arbeidsbelastningen i emnet er tilpasset antallet studiepoeng.
- Avstemning: Studentrepresentanten stemte imot. De øvrige 4 stemte for.

Omfattende bakgrunn fins i SU-sak 38/16 fra 24. mai 2016²⁹.

I programsensorrapporten etter vurdering av fjerde studieår, kom det også fram at programsensorene anså vår sidetallsnorm for å være svært lav (før endringen i 2016; normen var da 30 sider/studiepoeng for 1. – 4. studieår og 40 sider/studiepoeng for spesialemner).

²⁸ <http://www.uib.no/studieprogram/MAJUR/plan>

²⁹ <http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll-su-20160524.pdf>

I tillegg til omfanget av litteraturen er det av interesse å diskutere om det skal være et pålegg – eventuelt et råd – at tilleggslitteraturen skal opplyse spesifikt om litteratur som inntar andre standpunkter enn de som gjøres gjeldende i hovedlitteraturen.

Videre kan det være prinsipielle spørsmål knyttet til kombinasjonen lærebokforfatter/emneansvarlig/sensor.

8. Mitt UiB/øvrige digitale elementer benyttet i emnet
  - a. Hvor godt blir mulighetene utnyttet?
  - b. Kursing?
  - c. Best practice hos oss – Jan-Ove Færstad?
  - d. Hvor langt er andre kommet?
9. Emnenes ressursrammer: Hva skal være med, hva kan være med, hva kan ikke være med?
  - a. Vi har ikke hatt en skikkelig gjennomgang av modellen for ressurstildeling/-fordeling etter at studiemodellen ble lagt.
  - b. Særlig for spesialemer er ressursituasjonen knapp.
  - c. Hvordan beregner vi?
  - d. Hvilken bevissthet har vi om hvordan vi får mest ut av ressursene? Eventuelt innspill fra uniped?
10. Sensorveiledninger. Hvordan bør de best utformes i lys av at de leses som "mønsterbesvarelser"? Se SU 3/4-17, sak 24/17-4.

Uttalelsen fra SU:

- På kort sikt vil SU beholde den modellen vi har for utarbeidelse av sensorveiledninger, med følgende tillegg:
  - o SU ønsker at alle emner med mer enn én kommisjon, skal ha sensorveiledning. I forhold til dagens praksis, betyr det at en håndfull spesialemer og noen kontinuasjonseksamener kommer til.
  - o Forslag til endring i Instruks om oppgavegjeving og sensur pkt. 1.5 første ledd oversendes fakultetsstyret: «Den kursansvarlege skal laga moment til vurderinga (sensorrettleiing) for alle oppgåver. For oppgåver som ikkje inngår som grunnlag for karakteren for kurset, kan sensorrettleiinga sløyfast dersom den kursansvarlege finn grunn til det. Kravet om sensorrettleiing gjeld ikkje for den mindre avsluttande prøva i EXFAC Juridisk forprøve eller ~~valmen~~ **emne der det berre er ein kommisjon. Same krav gjeld for kontinuasjonseksamen.** Retningslina i pkt. 1.3 tredje ledd gjeld ikkje for eksamenar som ikkje har oppgaveutval.»
- Emneansvarlige bør engasjeres i en drøftelse av hva sensorveiledningene skal tjene til.
  - o På bakgrunn av det, bør emneansvarlige drøfte hvordan sensorveiledninger og eventuelt publiseringen av dem best kan utformes for de formålene de skal tjene. En slik drøftelse kan for eksempel legges til den periodiske emneevalueringen.
- Sensorveiledningene bør inneholde en «disclaimer» rettet mot studentene, som forklarer at dette ikke er en mønsterbesvarelse, men retningslinjer for sensoren. Den bygger på en hel del usagt «common knowledge» både om faget og om oppgavebesvarelser og sensur, sånn at enkeltbesvarelser ikke vil finne en spesifikk match i veiledningen. En slik disclaimer kan være generell som default, eller den enkelte emneansvarlige kan utforme sin egen.
  - o Forslag til endring i Instruks om oppgavegjeving og sensur pkt. 1.5 fjerde ledd oversendes fakultetsstyret: «Sensorrettleiinga skal gjerast tilgjengeleg for studentane etter at karakterane er fastsette, jf. universitets- og høyskoleloven § 5-3 nr. 3. **Av den grunn skal ho vere utstyrt med opplysning om at ho er innretta mot sensorane og ikkje kan lesast som ein mal for eit godt oppgavesvar.**»

- På lengre sikt anser vi at vi kan bli pålagt å utarbeide senso rveiledninger til alle eksamener. Særlig for spesialemner vil dette innebære en betydelig endring.

Det er realistisk at et pålegg som nevnt i siste punkt er nær forestående.

11. Evaluering av forelesere, SU 13/17-3 den 28/2-2017³⁰.

Grunnlaget for saken var et notat fra JSU, det ligger i SU-protokollen.

SU uttalte:

Jørgen Talsnes (JSU) orienterer: Utgangspunkt i ønske om økt satsing på undervisning, i overensstemmelse med rektors merknad til Morgenbladets kåring.³¹

Momenter som kom frem i diskusjonen: Anonymisering gir friere ytringer, men det gir også trolling. Kan vi sende tilbakemeldingene anonymisert til den aktuelle læreren, men med fullt navn til administrasjonen? For læreren kan det da bli uklart hvem som uttaler seg (studentene eller administrasjonen).

Kan vi ha en ordning som kan tas i bruk av de underviserne som ønsker det? Neppe reell frivillighet, etter hvert som flere tar det i bruk øker presset på dem som ikke gjør det.

Vi har et skjema til bruk der vi ikke har referansegrupper – studentene inviteres til å komme med innspill til supplering av dette skjemaet.

Spørsmålet om evaluering av forelesere – så vel fra studenter som fra kolleger og eventuelt eksterne ressurspersoner – skal tas opp til vurdering ved den nærmere fastleggingen av innholdet i periodisk emneevaluering.

Jeg har ikke noe klart bilde av hvordan dette bør foregå – utover den nettbaserte evalueringen som finner sted nå. Særlig kollegavurdering representerer en ny tenking for oss.

12. Sammenheng (tematisk) mellom forelesninger og arbeidsgruppeoppgaver (Ref. kursrapporter behandlet i SU 12. september 2017, fx SU 53/17-7.)

Der emneansvarlig har en plan/ pedagogisk tanke bak «overraskende» oppgaver, er dette selvsagt helt fint. Studentene bør imidlertid gjøres oppmerksom på dette. Ellers må kursets ulike elementer koordineres svært nøye for å oppnå den effekten av PBL som er tilsiktet, og for å få best mulig synergieffekt ut av de ressursene som legges i undervisningen.

13. Hvordan sensorveiledningene skal utformes, herunder mtp at de ikke skal sees som "mønsterbesvarelser".

Framdriftsplan

1. Vi må ha noen signaler fra ledelsen/studiedekanen med hensyn til alle momentene som er berørt her – ikke minst gjelder det spørsmålet om denne modellen fortsatt sees som tjenlig for de formålene som er angitt.
2. På grunnlag av resultatet av pkt. 1, bør vi utarbeide
  - a. konkret, punktvis retningslinje for evalueringen med hensyn til formål og virkemidler
  - b. dagsorden for møtene med lærerne
3. For pkt. 2 bør i første rekke studieårsansvarlige involveres. Det som utarbeides bør vel høres hos lærerne? Det bør også vedtas av SU som mal for emneevaluering.

³⁰ <http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/innkalling-su-20170228-sak11-.pdf>

³¹ <https://morgenbladet.no/aktuelt/2016/08/her-er-de-fantastiske-formidlerne>

4. En nettside med retningslinjene (herunder «evalueringskalenderen») må publiseres – det skal lenkes til den i alle emnebeskrivelsene.

Vedtaksforslag:

Studiedekanen får fullmakt til å utarbeide detaljerte retningslinjer og rutiner for den periodiske emneevalueringen etter de linjene som beskrives her, i samarbeid med studieadministrasjonen.

[Tilbake til sakslisten](#)

Sak 81/18

Studieutvalget
Det juridiske fakultet
Universitetet i Bergen

Bergen, 03.10.18

Søknad om endring av emnebeskrivelse for JUS330 Forhåndsgodkjent prosedyrekonkurranse

Det søkes herved om en endring av emnebeskrivelsen på JUS330 Forhåndsgodkjent prosedyrekonkurranse.

Dagens emnebeskrivelse oppleves som utilstrekkelig tilpasset de prosedyrekonkurransene som studentene våre ønsker å delta i på vegne av UiB – både med tanke på hvilke konkurranser som kan godkjennes, prøvingsformen, og antall studiepoeng som deltagelse gir krav på (forutsatt godkjent prøving).

I dagens emnebeskrivelse heter det som følger:

Mål og innhald

Godskriving av valgемne forutsetter at deltakelse på forhånd er godkjent av fakultetet, samt bestått prøving. Forhåndsgodkjenning kan kun søkes for nasjonale og internasjonale prosedyrekonkurranser. Lokale eller regionale konkurranser, herunder kvalifisering til nasjonale eller internasjonale konkurranser vil ikke kunne forhåndsgodkjennes (dette gjelder ikke hvor kvalifiseringen til den internasjonale konkurransen er nasjonal).

Utselgelse og undervisning for deltakelse i prosedyrekonkurranser foretas av arrangøren av prosedyrekonkurransen, uavhengig av fakultetet.

Vurderingsformer

Eksamensmelding og uttelling må skje senest semesteret etter at den aktuelle prosedyrekonkurransen er avsluttet for kandidatenes vedkommende.

Studiepoeng: 15

Dagens emnebeskrivelse var utformet hovedsakelig for å sikre at studentlaget (2-3 studenter) som representerte UiB i finalerunden av Den nasjonale prosedyrekonkurransen (NPK) kunne få tilskrevet 15 studiepoeng for innsatsen. Det gis normalt ikke karakter, men bestått/ikke bestått for slik deltagelse. UiB har vært representert i NPK hvert år siden 2006, og studentene våre har vunnet konkurransen 6 av de 12 siste årene.

Interessen for å delta i forskjellige internasjonale prosedyrekonkurranser har imidlertid økt betraktelig de siste årene. I mars 2018 ble det for første gang avholdt en nasjonal EØS-rettsprosedyrekonkurranse, i regi av EFTA Surveillance Authority, i samarbeid med UiB og UiO. UiB stilte med 3 lag (totalt 14 studenter). På sikt er det tiltenkt at konkurransen skal avholdes på årlig basis, med lag fra flere av EFTA-statene. UiB hadde også for aller første gang i år, som

første norske universitet, et lag som kvalifiserte seg til semifinalene i den prestisjetunge European Law Moot Court-konkurransen. Vi har tidligere hatt lag med i JESSUP International Law Moot Court Competition, og det er registrert interesse blant studentene våre for å være med i både King's College Annual Competition Law Moot Court Competition samt International Criminal Court Moot Court Competition i Den Haag.

Emnebeskrivelsen bør e.m.m. endres slik at det åpnes for større fleksibilitet til å avgjøre hvor mange studiepoeng deltagelse i de ulike prosedyrekonkurransene skal kunne gi. For de som deltar i NPK eller andre nasjonale konkurranser, bør det e.m.m. som regel kunne holde med 10 studiepoeng. Dette i lys av oppgavens størrelse og omfang, vanskelighetsgraden av oppgavene som lages, finalerundens varighet (2-3 ukers forberedelser), og at konkurransen kun består av en muntlig prosedyre (ingen skriftlig runde).

Deltagelse i de ulike internasjonale konkurransene bør derimot kunne godkjennes med 10-15 studiepoeng, avhengig av bl.a. konkurransens varighet (om den strekker over 1 eller 2 semester), oppgavens innhold og omfang, oppgavens vanskelighetsgrad samt den enkelte konkurransens oppbygning (om det er både skriftlige og muntlige runder, hvor mange innledende runder konkurransen har m.m.). Deltagelse i de største internasjonale konkurransene som f.eks. ELMC og JESSUP bør e.m.m. normalt kunne gi inntil 15 studiepoeng, mens deltagelse i andre internasjonale konkurranser (som f.eks. EEA Moot Court) kanskje ikke vil være så krevende. Mange av de store konkurransene legger nemlig opp til en todelt prosess, der kun de beste lagene fra en innledende skriftlig runde går videre til muntlig prosedyre i finalerundene. I ELMC er det for eksempel kun 48 av ca. 120 påmeldte lag som får prosedert muntlig i en finalerunde. Basert på arbeidet som må nedlegges i den skriftlige delen (to «briefs» på ca. 30 sider hver), og det store læringsutbyttet som studentene får på denne delen alene, bør det derfor kunne åpnes for godkjenning av 10 studiepoeng for deltagelse i den skriftlige runden (som ferdigstilles på høstsemesteret), og 5 studiepoeng for deltagelse i de muntlige rundene (som gjerne avholdes på vårsemesteret). Dette vil kunne bedre reflektere studentenes innsats, og arbeidet som er nedlagt i konkurransen. Hvor mange studiepoeng som gis for deltagelse i den enkelte konkurransen er for øvrig noe som rent praktisk – og raskt – kan avklares kort tid etter en søknad om forhåndsgodkjenning har kommet inn.

Hvordan fakultetet rent praktisk kan innrette seg for å få til et kurs med «fleksible studiepoeng» overlates ellers til Studieutvalget/administrasjonen å avklare nærmere, men det er nok flere tenkelige løsningsvarianter her – som f.eks. opprettelse av flere emner (JUS330-A, JUS330-B, JUS330-C osv.) med ulike antall studiepoeng knyttet til bestemte konkurranser; å fortsette med ett emne på 15 studiepoeng med en eventuell avkortning av studiepoeng for enkelte av konkurransene, i tråd med det som vanligvis gjøres når studentene tar emner som delvis overlapper; eller opprettelse av ett emne JUS330-A for norske prosedyrekonkurranser på 10 studiepoeng, JUS330-B-1 for engelske prosedyrekonkurranser på 15 studiepoeng og JUS330-B-2 for engelske prosedyrekonkurranser på 10 studiepoeng.

Den foreslåtte endringen vil forhåpentligvis kunne føre til en reduksjon i timeantallet som går med på veiledning. Fakultetet har vanligvis tilbudt veiledningstimer tilsvarende studiepoengene som gis for deltagelse – altså slik at for eksempel et lag med 3 studenter vanligvis får tilbud om inntil 45 timer veiledning for deltagelse i NPK-finalen. Undertegnede har vanligvis hatt veilederansvaret internt, men de siste årene har også andre ansatte ved fakultetet påtatt seg rollen etter nærmere ønske/behov. Erfaring tilsier at selv i de få situasjonene der studentene har tilbud om veiledning eksternt (typisk i regi av advokatfirmaer som opptrer som sponsorer for konkurransene), at det fortsatt er et behov for intern veiledning. Dette gjelder særlig for de store, internasjonale

konkurransene. Men veiledningstimene bør e.m.m. i langt større grad kunne tilpasses den enkelte konkurransen. Veiledning for finalerunden i NPK, som utelukkende består av en muntlig prosedyre, vil for eksempel sjeldent kreve mer enn til sammen 25 timers veiledning over en konsentrert 2-3 ukers periode. Veiledning til deltagere i ELMC eller JESSUP, der studentene skal gjennom både en skriftlig og eventuelt en muntlig runde, vil derimot som regel være langt mer krevende tidsmessig for veilederen. For disse konkurransene bør e.m.m. veiledningstimene som tidligere derfor kunne tilsvare studiepoengene som gis for deltagelse.

Den foreslåtte endringen i emnebeskrivelsen vil også forhåpentligvis kunne åpne for en mer generell reduksjon i antall veiledningstimer, ved at flere lag som deltar i ulike internasjonale konkurranser samme semester kan få tilbud om felles veiledningssesjoner. Disse vil f.eks. kunne ta form av felles forelesninger, workshops, presentasjoner, øvingsrunder m.m.

Det er også foreslått endringer hva gjelder prøvingsformen på kurset. Det er lite veiledning for studentene å hente fra dagens emnebeskrivelse på dette punktet, og tanken har derfor vært å konkretisere litt nærmere hva som forventes, i tråd med det som har vært normal praksis på kurset. Det er likevel fortsatt ønskelig med en viss fleksibilitet her. I de tilfellene der studentlag ikke kommer seg gjennom de første, skriftlige rundene i en av de store internasjonale konkurransene, bør det for eksempel fortsatt være mulig for studentene å bestå kurset gjennom godkjenning av det skriftlige arbeidet samt bestått muntlig prosedyre internt på fakultetet (for et dommerpanel bestående av kursansvarlig samt minst en annen vitenskapelig ansatt).

Det er tiltenkt at de kursansvarlige vil lage en «håndbok» med informasjon til studentene om de ulike prosedyrekonkurransene man har eller evt. kan være med på, hvor mange studiepoeng deltagelse vanligvis vil gi, om prøvingsformene og hvor langt man må nå i de ulike konkurransene osv. En lenke til en slik «håndbok» vil kunne legges rett inn i kursets emnebeskrivelse, og oppdateres fortløpende av de kursansvarlige.

Det bør ellers fortsatt normalt gis bestått/ikke bestått for deltagelse på kurset. Likevel slik at det bør kunne gis karakter for deltagelse i helt eksepsjonelle tilfeller – som for eksempel der en av studentene som representerer UiB er utvekslingsstudent, og hjemuniversitetet ikke har anledning til å godkjenne kurs uten karakter. Slike unntak vil også være helt i tråd med tidligere praksis.

Til sist nevnes at det er ønskelig med delt kursansvar på kurset fremover, og at Professor Terje Einarsen oppnevnes som delt kursansvarlig sammen med undertegnede. Der Einarsen vil ha primæransvaret for veiledning ifm folkerettskonkurransene, vil undertegnede ha hovedansvaret for NPK samt EU-/EØS-rettskonkurransene. Som nevnt, i semester der UiB stiller med lag i flere internasjonale prosedyrekonkurranser, er det tiltenkt å utarbeide en del fellesundervisning for alle lagene. Dette vil kunne redusere timene som går med på veiledning. Vi vil også prøve å bruke eksterne kontakter fra f.eks. ICC og ESA i deler av undervisningen, uten særlig ekstrakostnad for fakultetet.

Jeg tillater meg derfor å foreslå at emnebeskrivelsen endres til det følgende:

Emneansvarlige: Professor Christian Franklin og Professor Terje Einarsen

Studiepoeng: 10-15

Mål og innhold:

Studenter som deltar i en prosedyrekonkurranse kan søke om å få godkjent deltagelsen som et valgemenne.

Godskriving av valgemenet forutsetter at deltakelse på forhånd er godkjent av de kursansvarlige, samt bestått prøving.

Det gis 10 studiepoeng for deltagelse i finalerunden av Den nasjonale prosedyrekonkurransen.

Deltagelse i andre forhåndsgodkjente prosedyrekonkurranser (f.eks. European Law Moot Court, Jessup International Law Moot Court, ICC Moot Court el.l.) vil kunne gi inntil 15 studiepoeng, avhengig av prosedyrekonkurransens størrelse og omfang, oppgavens vanskelighetsgrad og hvor langt man kommer i konkurransen. Antall studiepoeng avklares av de kursansvarlige i forbindelse med forhåndsgodkjenningen.

Forhåndsgodkjenning kan søkes for deltakelse i både nasjonale og internasjonale prosedyrekonkurranser, samt for deltakelse i kvalifiseringsrunder til enkelte internasjonale konkurranser (f.eks. European Law Moot Court, Jessup International Law Moot Court, ICC Moot Court el.l.).

Lokale konkurranser, herunder kvalifisering til nasjonale konkurranser, vil normalt ikke kunne godkjennes.

Opptak:

Det vises til påmelding/kvalifisering for den enkelte konkurranse, samt kravet om forhåndsgodkjent søknad for deltagelse.

Læringsmål

Etter at kurset er gjennomført forventes studenten å ha følgende læringsutbytte:

Kunnskaper:

- *Fordypet faglig kunnskap på de rettsområdene den enkelte prosedyrekonkurransen dekker*
- *Innsikt og trening i utarbeiding av prosesskriv, «briefs» m.m.*
- *Innsikt og trening i muntlig prosedyreteknikk*

Ferdigheter:

Studenten kan

- *finne frem til, identifisere, systematisere og formulere avanserte rettslige problemstillinger og argumenter både skriftlig og muntlig*
- *foreta en selvstendig analyse av avanserte rettslige problemstillinger på en grundig, helhetlig og kritisk måte*
- *utarbeide prosesskriv, «briefs» m.m.*
- *gjennomføre muntlig innlegg i forbindelse med en hovedforhandling*

Generell kompetanse:

Studenten kan

- tilegne seg nye kunnskaper av rettslig karakter, både selvstendig og i gruppesamarbeid
- drøfte juridiske spørsmål som må avgjøres på bakgrunn av både lovfestede som ulovfestede rettskilder, og har en metodisk forståelse for særlige argumentasjonsmåter som ulike rettskilder forutsetter
- formidle juridiske analyser og konklusjoner, både skriftlig og muntlig
- presentere og argumentere for egne juridiske vurderinger og konklusjoner

Undervisning:

Utvelgelse for deltakelse i prosedyrekonkurranser foretas som hovedregel av arrangøren av prosedyrekonkurransen, uavhengig av fakultetet.

Veiledning og undervisning fra fakultetet vil avklares av de kursansvarlige i forbindelse med forhåndsgodkjenningen, og omfanget av denne vil kunne variere fra en prosedyrekonkurranse til en annen.

Vurderingsformer:

Prøvingsformen avklares på forhånd av de kursansvarlige i forbindelse med godkjenning av deltakelse, og vil som hovedregel bestå av både en skriftlig og en muntlig del.

Til den skriftlige delen, vil studenter vanligvis bli bedt om å innlevere et prosesskriv, bearbeidet prosedyremanus el.l. til godkjenning av de kursansvarlige.

Den muntlige prøvingen vil normalt bestå ved at studenten fremviser diplom el.l. som bekrefter at vedkommende har prosedert i konkurransen som er forhåndsgodkjent. Alternative muntlige prøvingsformer (f.eks. prosedyre for en intern dommerpanel) vil kunne benyttes ved behov.

Det gis normalt bestått/ikke bestått på kurset.

Eksamensmelding og uttelling må skje senest semesteret etter at den aktuelle prosedyrekonkurransen er avsluttet for kandidatenes vedkommende.

Med vennlig hilsen,

Professor Christian Franklin
Kursansvarlig JUS330 Forhåndsgodkjent prosedyrekonkurranse

Merknader fra studieseksjonen

Etter å ha mottatt forslaget fra emneansvarlig, har studieadministrasjonen iverksatt tiltak for å finne ut hvordan vi best kan innrette emnet/emnene for å få den fleksibiliteten i studiepoengene som etterspørres.

Alternativene vi ser på er

- flere parallelle, men separate emner med ulike egenskaper med hensyn til omfang og språk
- ett eller få emner dersom det gis mulighet til dimensjonering av studiepoeng på individnivå (det er tvilsomt at det er mulig)
- mulige mellomløsninger eller alternativer fs-hjelp måtte komme opp med.

Vi har ikke rukket å få avklart dette før SU-møtet.

[Tilbake til sakslisten](#)